

- ד -

ונקדים בזה הקדמה חשובה ביותר עד כמה נפלאה וקדושה היא עבודת המחשבה, כי מחשבות קדושות הם עצם הדביקות בבורא, אמנם עבודה זו גדולה ועצומה היא עד מאד מאד, וצריך לדעת איך להתחיל ללכת קמעה קמעה ולהיות מוסיף והולך בעבודה זו, על כן שמע נא את דברי הרמב"ם (סוף ספר המורה) המעיר הערה יסודית בזה וזה לשונו הקדוש:

הערה: הלא בארתי לך שזה השכל אשר שפע עלינו מהשם יתעלה הוא הדבוק אשר בינינו ובינו, והרשות נתונה לך אם תרצה לחזק הדבוק הזה, תעשה, ואם תרצה להחלישו מעט מעט עד שתפסקהו, תעשה, ולא יתחזק זה הדבוק רק בהשתמשך בו באהבת השם, ושתהיה כונתך אליה כמו שבארנו וחולשתו תהיה בשומך מחשבתך בדבר זולתו.

ודע: שאתה, ולו היית החכם שבבני אדם באמתת החכמה האלקית, כשתפנה מחשבתך למאכל צריך או לעסק צריך כבר פסקת הדבוק שהוא אשר בינך ובין השי"ת ואינך עמו אז וכן הוא אינו עמך, כי היחס ההוא אשר בינך ובינו כבר נפסק בפעל בעת ההיא ומפני זה היו מקפידים החסידים על השעות שהיו במלים בהם מלחשוב בשם, והזהירו ממנו ואמרו אל תפנו ק"ל מדעתכם, ואמר דוד שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני כל אמום, הוא אומר אינו מפנה מחשבתי ממנו, וכאלו הוא יד ימיני אשר לא ישכחה האדם כהרף עין לקלות תנועתה, ומפני זה לא אמום כלומר לא אפול.

ודע: שמעשה העבודה האלו כלם כקריאת התורה והתפלה ועשות שאר המצוות אין תכלית כונתם רק להתלמד ולהתעסק במצוות השיי ולהפנות מעסקי העולם, וכאלו אתה התעסקת בו יתעלה, ובטלת מכל דבר זולתו, אבל אם תתפלל בהנעת שפתיך ופניך אל הכותל ואתה חושב במקתך וממכרך, ותקרא התורה בלשונך ולבך בבנין ביתך, מבלי בחינה כמה שתקראהו, וכן כל אשר תעשה מצוה תעשנה באברריך, כמי שיחפור חפירה בקרקע או יחשוב עצים מן היער מבלי בחינת ענין המעשה ההוא - לא מי שצוה לעשותו ולא מה תכלית כונתו - לא תחשוב שהנעת לתכלית אבל תהיה אז קרוב ממי שנאמר בהם קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם.

ומבאן אתחיל להישרך אל תכונת ההרגל והלמוד עד שתגיע לזאת התכלית הגדולה, תחלת מה שתתחיל לעשות, שתפנה מחשבתך מכל דבר כשתקרא קריאת שמע ותתפלל, ולא יספיק לך מן הכונה בקריאת שמע בפסוק ראשון ובתפלה בברכה ראשונה, ובשתרגיל על זה ויתחזק בידך שנים רבות תתחיל אחר כך כל אשר תקרא בתורה ותשמענה שתשים כל לבך וכל מחשבתך להבין מה שתשמע או שתקרא, וכשיתחזק זה בידך גם זמן אחר

תרגיל עצמך להיות מחשבתך לעולם פנוי בכל מה שתקראהו משאר דברי הנביאים, עד הברכות כולם (פירוש עד שכל ברכות הנהנין תאמר בכונה), תכוין בהם להבין מה שתהנה בו ולבחון עניינו, וכשיודרכו לך אלו העבודות ותהיה מחשבתך בהם בעת שתעשם נקיה מן המחשבה בדבר מעניני העולם, הזהר אחר כן מהמריד מחשבתך בצרכיך או במותרי מאכלך.

וסוף דבר תשים מחשבתך במילי דעלמא בעת אכלך או בעת שתיתך או בעת להיותך במרחץ או בעת ספרך עם אשתך ועם בניך הקטנים, או בעת ספרך עם המון בני אדם אלו זמנים רבים ורחבים המצאתים לך לחשוב בהם בכל מה שתצטרך אליו מעניני הממון והנהגת הבית ותקנת הגוף, ואמנם בעת מעשה והעבודות התוריות לא תמריד מחשבתך אלא במה שאתה עושה כמו שבארנו, אבל בעת שתהיה לבדך בפני עצמך מבלתי אחד, ובעת הקיצץ על מפתך הזהר מאד מלשום מחשבתך בעתים הנכבדים ההם בדבר אחר אלא בעבודה ההיא השכלית, והיא להתקרב אל השם ולעמוד לפניו על הדרך האמתית אשר הודעתך, לא על דרך ההפעלות הרמיוניות.

זאת התכלית אצלי אפשר להגיע אליה מי שיכין עצמו לה מאנשי החכמה בזה הדרך מן ההרגל, אבל בהגיע איש מבני אדם מהשגות האמתיות ושמתו במה שהשיג לענין שיהיה בו מספר עם בני אדם ומתעסק בצרכי גופו ושכלו כלו בעת ההיא יהיה עם השי"ת והוא לפניו תמיד בלב, ואף על פי שגופו עם בני אדם, על הדרך שנאמר במשלים השיריים אשר נשאו לאלו העניינים "אני ישנה ולכי ער קול דודי דופק" זאת המדרגה איני אומר שהיא מדרגת כל הנביאים, רק אומר שהיא מדרגת משה רבינו עליו השלום הנאמר עליו ונגש משה לבדו אל ה', ונאמר בו ויהי שם עם ה', ונאמר לו ואתה פה עמוד עמדי וכו'. וזאת גם כן מדרגת האבות אשר הגיע קרבנם אל השי"ת עד שנודע שמו בהם לעולם, וכו'. והיו עם זה מתעסקים בהנהגת בני אדם, והרבות ממון ומשתדלים במקנה ובכבוד, והוא אצלי ראיה שהם כשהיו עושים המעשים ההם לא היו עושים אותם רק באבריהם לבד, ולבותם ודעותם לא יסורו מלפני השם וכו'.

כי תכלית כונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו, שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, הנה התבאר לך כי כוונת כל השתדלותם היתה לפרסם יחוד השם בעולם, ולהיישיר בני אדם לאהבתו, ומפני זה זכו לזאת המדרגה, כי העסקים ההם היו עבודה גדולה גמורה, ואין זאת מדרגה שיחשוב כיוצא בו להיישיר להגיע אליה. אבל המדרגה ההיא אשר קדם זכרה לפני זאת, אפשר להשתדל להגיע אליה בהרגל ההוא אשר זכרנוהו, (פירוש: כי מנה כאן ב' מדרגות אחת אפשר להגיע אליה והשנית היא מדרגת משה רבינו והאבות. זה לשון פירוש שם טוב: והנראה לי שזאת

העבודה תכלול ידיעת התכמות כולם או רובם וידיעת התורה כולה, ואחר כך בעשות המעשים התוריים כלם להגיע אל זה התכלית, ויוכל האדם להטריח מחשבתו בצרכי הגוף שלישית היום, ושלישית היום האחר לעיין בתפלה ובשאר הדברים המעשיים, ושלישית היום צריך להפריד האדם ולשום מחשבתו בשם יתעלה, ולעיין בתואריו הנכבדים ובאחדותו ובמלאכיו ובתהגותו לעולם. עוד אמר הרב מדרגה יותר גדולה ממנו וייחסה למשה ראשונה, ובאברהם ויצחק ויעקב שנית, עכ"ל פירוש שם טוב. ואל השם נשא תחנה ותפלה להסיר ולהרחיק המונעים המבדילים בינינו ובינו, ואף על פי שרוב המונעים ההם הם מאתנו וכו' עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלקיכם.

והנה נגלה אלי עיון נפלא מאד יסורו בו ספקות ויתגלו בו סודות אלקיות, והוא שאנחנו כבר בארנו בפרקי ההשגחה, **כי כפי שיעור שכל כל בעל שכל תהיה ההשגחה בו**, והאיש השלם בהשגתו אשר לא יסור שכלו מהשם תמיד, תהיה ההשגחה בו תמיד, והאיש שלם ההשגחה אשר תפנה מחשבתו מהשם קצת עתים תהיה ההשגחה בו בעת חשבו בהשם לבד, ותסור ההשגחה ממנו בעת עסקו, ולא תסור ממנו אז כסורה ממי שלא ישכיל כלל, אבל תמעט ההשגחה ההיא אחר שאין לאיש ההוא השלם בהשגתו בעת עסקו שכל בפעל, ואמנם הוא אז משיג בכח קרוב, והוא דומה בעת ההיא לסופר המהיר בשעה שאינו כותב, ויהיה מי שלא השכיל השם כלל כל עיקר כמי שהוא בחשך ולא ראה אור כלל, וכו'.

ומפני זה יראה לי כי כל מי שתמצאהו רעה מרעות העולם - מן הנביאים או מן החסידים השלמים - לא מצאהו הרע ההוא רק בעת השכחה ההיא, ולפי ארך השכחה ההיא או פחיתות הענין אשר התעסק בו יהיה עוצם הרעה **וכפי**

ההשגחה והתורה
הנבואית והשגחה

ותהיה השגחת הש"י מתמדת כמי שהגיע לו השפע ההוא המזומן לכל מי שישתדל להגיע אליו, ועם הפנות מחשבת האדם והשינוי הש"י בדרכים האמתיות ושמחתו במה שהשיג אי אפשר שיקרה אז לאיש ההוא מין ממיני הרעות, כי הוא עם השם והשם עמו, אבל בהסיב מחשבתו מהשם אשר הוא אז נבדל מהשם השם נבדל ממנו, והוא אז מזומן לכל רע שאפשר שימצאהו, כי הענין המביא להשגחה ולהמלט מיד המקרה הוא השפע ההוא השכלי. ע"כ לשון הקודש הרמב"ם ז"ל בסוף ספר המורה.

הקדמה נפלאה זו - ובפרט הענין של הדביקות במחשבה בבורא יתברך אשר היא הדביקות בבורא דהיינו המחשבה בבורא יתברך והיא המגלה את השגחת הבורא יתברך על זה האדם ביותר - הובאה בספרי חסידות, והעתיקה באריכות בספר "יסוד העבודה" (דף ל' ל"א) והובאה במכתבי ספר פרי הארץ במכתב הרה"ק מקאליסק (מכתב ל) בשם הקדמונים, כאשר יובא לקמן בעזרת השי"ת.

וכן הזכרה בספרי התולדות זי"ע וזה לשונו הקדוש בספר צפנת פענח (פ' יתרו): "כמאמר רז"ל המפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו וכתב החסיד מוהר"י יעב"ץ כי הדבוק בו יתברך מושגח ממנו ולא יניחנו למקרים, וכאשר סר ממנו הדביקות סר ממנו השגחתו יתברך, כמו שכתוב **הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה**, וכו', והחטא והכפירה באים כאחד עם הפורעניות והעונש. עכלה"ק.

גם בתוך ספר הקדוש "פרי הארץ" (פ' מקץ) נתקקה הקדמה זו, וזה לשה"ק: **שבדרך אמונת האדם והסתכלות בהשגחתו יתברך כן ממשיך על עצמו השגחתו, אם מאמין השגחתו בפרטות, מושגח בפרטיות,** עד נוקף אצבעו ממש שהוא מאתו יתברך ואם מסיר עינו מהשגחתו יתברך ואינו מאמין ניתן תחת הטבע ונקרא כופר. ומובא גם בספה"ק "שפת אמת" בשם החידושי הרי"ם (פ' תרומה) וזלה"ק: **כי כפי בטחון האדם בו יתברך כן יש לו מובטח באמת,** וכמו כן במדה שאדם מודד מודדין לו, פירוש כי ודאי הש"י מלא כל הארץ כבודו רק שיש הסתר – כענין הגלות שהשפע הולך על ידי מדרגות שפילים, ופירוש מדה הוא חיותו יתברך בתוך הטבע שהוא במדה, כי בעצמותו אין סוף, וכפי האמונה שנמדד לאדם **שהכל מהש"י כן מודין לו בהתגלות כפי אמונתו.** עכלה"ק. וכבר הארכנו בזה בקונטרס "בזאת אני בוסח". והקדמה עצומה היא כי כפי מחשבת האדם בבורא יתברך כן הוא מושגח.

וכבר איתא בכש"ט (קנ"ב) דפ"רש הבעש"ט מעם שכתב הרמב"ן כשרוצה הש"י לענוש הרשע נודמן לו איזה חטא כדי שיענש, והקשה א"כ אין בחירה, ותירץ כי החיות רצוא ושוב, ונקרא קטנות גדלות וכשהוא בקטנות עלול לעבירה, בסוד אין אדם עובר עבירה אלא אם כן כו', וכמ"ש בע"ח בסופו, א"כ החטא והעונש בא כאחד. גם בספר קה"ק "ברית מנוחה" (ניקוד השמיני) וזלה"ק: שכל איש מבני ישראל שאינו יודע למי הוא עובד הרי הוא בכלל קטני אמונה, ומי שאינו יודע למי הוא עובד וחטא בשגגה כמו כן הקב"ה – לא מדרך שאינו מכיר לכני אדם אלא האדם הוא אינו יודע למי עובד – גם הקב"ה אינו משגיח בפרט אלא בכלל כמו שעושה לשאר פריצי ישראל. ע"כ לשון הקודש. אתה המעיין התבונן בזה מאד כי ההשגחה היא לפי הדביקות.

וכללים גדולים שנו כאן, ובוה מבוא גדול להתקשרות לצדיקים בזמן שהן בגדלות, שאז ההשגחה שופעת אליהם בגלוי, וללמוד אז מהם, ולא יבוא לראות כבלע את הקודש כשהם בקטנות, כידוע מספר דגל מחנה אפרים (פ' במדבר ועיי"ש). וידועים הם דברי הבעל שם טוב הובא בדגל מחנה אפרים (פ' עקב) וזלה"ק: אמר אדוני אבי זקני זללה"ה דאין הקדוש ברוך הוא שולח יסורים על האדם אלא אם כן שולח עליו מקודם חולי מרה שחורה. עכלה"ק.

והיינו הן כי הקטנות והשכחה ח"ו הם מבוא ליסורים והסרת ההשגחה, והגדלות דהיינו הזכירה את ה' היא היא הדביקות והמשכת ההשגחה.

— ה —

אחר הדברים האלו עוד בטרם שוב נשוב להכנס לציורי השכל שהוא חקיקת הדברים הנוראים הנזכרת בדברי הראשונים, נעתיק גם את דברי הרמ"ק בספרו אור יקר (כרך ט"ו דף פ"ח) שהם המה יסודות עצומים בענין זה ומשם נלמד את מעלת המשקיע מחשבתו בתורה ומנה נלמד גם לענינו כי הכל בנוי על יסודות הנ"ל דהיינו דברי הרמב"ם ז"ל, וזה לשונו הקדוש: ועתה אתה אחי הט אוזןך ושמע את דברי, דע שאם תהיה עוסק כל ימך בתורה בלי להשכיל בה, רק קורא, כך אתה אוכל החמה עם סובין שלו, וכו', ואתה חייב להקשות ולשבר הקליפות ולהוציא המוח ולתרץ ולדקדק המלה ולהבין נעלמה, ועל המדקדק בה נאמר יעשה למחכה לו וכו'.

ואחר שידע המעיין וישכיל זה נכניסו עוד פנימה, דע: שהתורה היא עצם האצילות המתפשט והיא היתה המצאה אלקית להדבק האדם באלקותו, להזדכך הגשמיות לאור החיים - החיים האמתיים - דהיינו הדבקות באלקותו בעולם הזה, וכל שכן בבא. והדבקות בו צריך שיהיה בלי מסך מבדיל בינך ובית תורתו, וכיון שאתה מעיין בתורתו והיא רחוקה מידעתך ונעלמת ממך על ידי קושיות - הם קליפות המכסות התורה ומעלימים אותה מעין שכלך - הרי קליפות הם מחבת ברזל בינך ובינו, ולזה אם חשק האהבה שקוע בלבך להדבק בו, צריך שתחפש אחר הקושיא ותשבר אותה ותבטלה ותדבק בתורה הנעלמת בתוך אותם הקליפות, והעושה כן הרי הוא דבק תכלית דבוק, וזו היא ההתבודדות הגדולה המקרב אותך אל קונך בלי מסך מבדיל בינך ובינו.

ואף אם תעשה כך, אם תפריד מחשבתך מהתורה והעיון בה, הרי אתה באותה שעה חשוב כאחד משאר בני אדם בענין הדבקות, מפני שאין בין דבקותך עמו לבינך בעודך מחשב בתורתו מפריד כלל, אמנם בהפרד המחשבה משם הרי הם ממחנות הקליפות להמצא בינך ובינו והפרדו, לכן צריך האדם לבלתי הפרד המחשבה משם, ולא תליא הא מילתא בין חכם גדול לחכם קטן, כי כחכם כסכל בהפרד המחשבה הרי נפרד ונתרחק. עכלהק.

ובכן ברור כי זאת ההקדמה, כי השכל המחשב בכורא יתברך הוא הדביקות, והעוסק בתורה בעיון אמיתי הכורא יתברך שוכן בשכלו, וכבר ביארנו את זה בחלק "בתוך אבני אש" (פ"ד ענף ב) בס"ד בשם ספר "כתבי קודש" ו"צוואת הריב"ש" שכתבו "וכי אפשר לדבק בו יתברך ותירץ הדבק במדותיו,

פירוש באותיות, כי זה אפשר להיות תמיד במחשבותיו לחשוב באותיות התורה, והתורה היא לבושו יתברך, ואפילו כשמדבר עם בני אדם יחשוב באותיות הדברים ההם שהם גם כן מכ"ב אותיות התורה" וכבר הבאנו בח"א כי האותיות הם החדרים שבהם שוכן הקב"ה, ודי בזה. ומקוים אנו כי בהמשך הדברים נשוב לסוד האותיות איך על ידי ההפשמה וההתבוננות בציורי האותיות החקוקים לפנינו יעלה עד הר האלקים שהוא סוד הייחודים הקדושים.

- 9 -

עתה כאשר הגענו הלום, עלינו להמשיך לציור במחשבה ציורים יותר עליונים וכל זאת אחר ההתמדה במחשבה הנ"ל או כעין המחשבה הנ"ל - דהיינו ציור של מסירות נפש והסתלקותו מן העולם - ומתוך ציורו במחשבה ילך ממדרגה למדרגה עד אשר יביא לפניו את הציור הנרצה, ומשם ימשיך לחשוב, ויהיה הציור כל כך חזק לפניו עד אשר יוכל להמשיך לציירו בהמשך תקופה ארוכה, ולעבור מצורה לצורה דהיינו מציור לציור, וכל פעם יתחיל במקום הנרצה לו. וכבר הבאנו לעיל מקונטרס "בני מחשבה טובה" "שאפילו אחר התלהבותו יכול לאחוז במחשבתו הקדומה לבלי להרפותה לצייר לו גם עתה את כבודו ית' אשר לפניו, ומחשבה חזקה זו שאוחז יכול לעורר שוב גם התלהבותו" וכמו כן בענין הזה אשר יכול להמשיך את ציוריו ולעבור מציור לציור.

נתאר את אלו הדברים יותר בפרטיות, ונאמר: כי צייר לפניו את הציור הנ"ל של מסירות נפש והגיע עד הרגע הגדול של פרידת הנשמה מהגוף, שם רוצה להתחיל עכשיו לצייר לפניו, ואף כי יודע כי למעלה אין שום ציור גשמי כלל וכלל, אף על פי כן הלא ביארנו כי אין שום אפשרות לחשוב בלא ציורים גשמיים ובכן מביא לעצמו עוד ציור שכבר צייר לפניו הרבה פעמים, דהיינו איך שעמד והביט השמימה בהתפעלות והתבוננות להלל ולרומם כדכתיב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ומשם ימשיך לתאר את המשך נסיעת הנשמה. ובכן נעתיק את מחשבתנו לציור שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה.

עומד הוא בחשכת ליל ומתבונן בצבא השמים והכוכבים במסילותם ומתחיל להתפעם מפלאי הבריאה הנפלאה ומתפעל ומתרגש... רבונו של עולם! כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת... ואי רבונו של עולם! מה נפלא המראה הגדול! ובתוך כך ממשיך בהתבוננותו ומחשבתו מתוך הסתכלות על הכוכבים ועל שביל החלב אשר בשמים, הנה כל כוכב גדול הרבה מכל העולם, וכל כוכב ממונה על דבר מדברי העולם, אם על חן אם על חסד ושאר המדות והתכונות, אם על הוצאת המתכות -

זהב וכסף ונחושת - אם על הצמחת הצמחים, וכל אחד ואחד עומד על מסלול קבוע דהיינו שהוא קבוע בגלגל, וכל גלגל - דהיינו מסלול נסיעתו וגלגולו של הכוכב מה עצום ומה רב מרחקו וגדלו...הנה מנסה הוא לחשוב ולתאר את אורך הדרך אשר עובר הכוכב, ומנסה לחשוב במדות המרחק הנהוגות כאן בעולם דהיינו בק"מ אך מיד עוזב את מחשבתו ל"שנות אור" דהיינו מדת מרחקי הכוכבים, ומתחיל לחשוב כי שלוש מאות אלף ק"מ בשניה, כפול שישים בדקה, הרי שמונה עשרה מליון ק"מ בדקה, ומזה עובר לשעה הרי יותר ממיליארד ק"מ עובר הכוכב בשעה אחת, וכמה ביום אחד, וכמה בשבוע, ומזה לשנה שהיא "שנת אור" - דהיינו מרחק אור שעובר הכוכב בשנה אחת - הרי חדל לספור כי אין מספר.

וכל זה כל כוכב, ומה גדול המרחק בין הכוכבים אין לתאר, ומספר הכוכבים והממונים אין לתאר, וכבר איתא בגמרא ברכות (דף ל"ב ע"ב) אמר לה הקב"ה (לכנסת ישראל) בתי י"ב מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל, ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון, ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון, ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים קרטון, ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו שלשים גסטרא, ולגיון וקרטון וגיסטרא שמות של שררה. רש"י) ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בו שלש מאות וששים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה.

עוד ומתחזק בשכלו לחשוב יותר כאילו הוא בין הכוכבים, ופורח אותם המרחקים וטס באותם הגלגלים, ומתבונן בתפקיד כל אחד ואחד, ומשם אל המזלות והם כוכבים רחוקים מאד מאד, מי יודע כמה מאות שנות אור או הרבה הרבה יותר ויותר, ומתפעם ומתפעל מי ברא אלה! ומי קבע אותם כל כך רחוק! ומי הביא את אורם עד שנוכל לראות את זוהרם! עתה מפשיט את עצמו יותר ויותר ומתבונן כאילו הוא עצם רוחני ומשוטט בין הכוכבים הענקים וכח ראיתו הרחק הרחק מאד מאד, ורואה אלפי אלפים כוכבים בלי מספר, ואת מרחק שנות האור בלי סוף, עד כי מרגיש כי אפס כוחו לראות, עוד מוסיף לראות את עצמו כמו עצם נפש רוחנית, כמו נפש של כוכב, ומתחיל להתבונן בצבא השמים בתפקידם ומטרתם כל אחד ואחד ופורח יותר ויותר במחשבתו, ונראה לו כאילו כל היקום עם כל הכוכבים וצבא המרום תחת כף רגלו, ברגע אחד יורד לכדור הארץ ומיד הוא למעלה מעל לשמש והירח והכוכבים, להתפעמותו ולהתפעלותו והתרגשותו אין קץ וגבול עד כי מרגיש כי אין לו כח לסבול יותר.

אחר הדברים האלו לוקח במחשבתו את כל היקום ואת כל הכוכבים והגלגלים עם מרחקיהם העצומים והנוראים וכורכם במחשבה לכדור קטן, כי הכל גשם גשמי - דברים מהותיים ומורגשים - ובכן הכל כאין

וכאפס נגד המלאכים הממונים על הגלגלים - שהם נפש הגלגלים - ומכוחם מתנועעים, וגם אתה נפש כמוהם ומסתובב ומתנועע אתם וטס בשכלך בינהם, ועוד יותר, כי אתה מושל עליהם ומצוה אותם וירוצו, ומפקד עליהם ויעשו, כך תתאר לך כי אתה עומד עליהם וכבר אין מקום בשכלך לתאר את העצמים הרוחניים בגלל רוחניותם, אבל עם כל זאת בלא ציור אי אפשר אלא שהציור הוא ברצוא ושוב, רגע מצייר את כל צבא הכוכבים ורגע משיג בשכלו כי אין ציור כי חדל כח הציור, כי עברנו כבר לעצמים הרוחניים - לנשמות ושכליים - ובכן מפקד אתה על כולם ברגע אחד הודו לה' - כל כוחות העשיה - קראו בשמו הקיצו ורננו...

אוצרות התורה
אוצרות חכמה

ברך יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלקים מרכין אתה את אזניך ושומע את רינת הכוכבים והמלאכים הממונים עליהם - וכמו שכתבנו בלי ציור גשמי אי אפשר - על כן הנך חושב כי שומע אתה שירה וזימרה מתוקה מושכת ועצומה וקושרת את נימי הנפש לאין תכלית, עם כלי זמר מתוקים מני מתוק, עד כי חדל כח ההרגש להרגיש, ומתבטל וחושק ועורג לעלות להתבטל להתעצם ולהאפס לחזור למחצבתו ולשרשו. ובכן שוב בעיניך וראה את כל היקום עם כל הכוכבים והגלגלים קטן כגרגיר חרדל ואזניך שומעות את שירת המלאכים, ופיך גם הוא שואג בקולו רק שפתיך נעות וקולך בלתי נשמע מרוב עוצמו - קול רעמד בגלגל - מתערב קולך ברעמי הגלגלים, תהום נתן קולו, מכנף הארץ זמירות שמענו, כי כל היקום מרנן ומשבח מהלל ומרומם, וכל בעלי השיר יוצאים בשיר, וגם אתה בתוכם פוצח בשיר ומזמר ומהלל כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת...

* * * * *

אתה המעיין אל תחשוב כי מה שכתבנו "לראות את עצמו כמו עצם נפש רוחנית כמו נפש של כוכב" "אתה מושל עליהם ומצוה אותם וירוצו" בדינו זה מלבנו, לא כן, כי איתא בספרי הקדמונים והעתקנו מהם בחלק א' מספה"ק מאירת עינים שכתב בזה הלשון: וכאשר תסתכל בעניין מלמטה למעלה תראה כי כשהאדם פורש את עצמו מהבלי העולם הזה ומדביק מחשבתו ונפשו בעליונים בהתמדה תדירית תקרא נפשו על שם המעלה ממעלות העליונות אשר השיגה ונדבקה שם.

כיצד אם זכתה נפש המתבודד להשיג בשכל המתפעל תקרא שכל מתפעל, כאילו הוא עצמו שכל מתפעל, וכו', ואם זכתה עוד ונדבקה בשכל הפועל, הרי עצמה שכל הפועל, ואם תזכה ותדבק בשכל האלקי אשריה כי שבה אל יסודה ושרשה, ונקראת ממש שכל אלקי, והאיש ההוא יקרא איש

האלקים וכו', ויש לך להבין שאחר שהשיג האדם בנפשו הזכה במעלה מהמעלות העליונות שנפשו מושלת על מה שתחת המעלה ההיא. עכלה"ק. על פי דבריו אלה תיארנו קצת ציור בעזרת השי"ת בשירת היקום.

ג מה שכתבנו לעיל מזה "לוקח במחשבתו את כל היקום ואת כל הכוכבים והגלגלים עם מרחקיהם העצומים והנוראים וכורכם במחשבה לכדור קמין כי הכל גשם גשמיות" מצאנו בספר הישר לר"ת (שער י"ב) שכתב וזה לשונו הקדוש: העולם הבא הוא חוצה מהגלגלים המסובבים עלינו, והעולם הבא הוא רחב בלי קצוות, בלי אופל רק באורה גדולה אשר לא תדמה לאור [העולם] הזה, ואין שם מעלה ומטה, והגלגלים האלה הם מחיצה בין העולם הזה והעולם הבא, והעולם הזה דומה למערה במדבר תחת הארץ, וזאת המערה יחשוב השוכן בה כי אין עולם אחר זולתה, מפני שלא ראה מה שיש בחוץ, ואלו יצא משם היה רואה ארצות רחבות, והשמים, והים הגדול, והמאורות, והכוכבים, כן האדם בעולם הזה יחשוב כי אין עולם אחר, ואלו יצא ממנו היה רואה רוחב העולם הבא ואת יקר תפארת גדולתו. ודע כי הנשמה אצל אותה הבורא מכוחו, ונפח אותה בנוף האדם אחרי הביאה בעלם הזה בתוך הגלגלים האלה כאשר יסכרו הרוח בתוך הנאד, ועל כן כשתפרד מן הגוף אם תהיה חסידה נקיה תשוב אל מקומה, ותעבור מן הגלגלים ותצא לחוץ כעוף הנתפש במצודה רעה וכאשר ימלט ישוב אל קנו. עכלה"ק. על פי דברים אלו תארנו את המחשבה לפרוץ את מחיצת הגלגלים ולשוטט בעולם העליון עם מלאכי מעלה ורון שירתם.

אלה הדברים יותר מפורשים בסידור כתר נהורא על הפסוק הללו את ה' מן השמים, וזה לשונו הקדוש: פירוש, יכוין כאלו עומד בבית המקדש העליון שבשמים ומהלל שם את ה', וזהו מגדל יראת ה' יהיה לו התפשטות הגשמיות, ויהיה נראה לו כאילו אינו על הארץ כי אם בבית המקדש שבשמים, ומגדל אהבת ה' ידמה לו כאלו הוא עומד ואומר שירות ותשבחות להשי"ת בין מלאכים עליונים. הללו שמש וירח, פירוש, כאלו הוא מצוה לשמש וירח שיהללו את ה' וכן לכוכבי אור וכל הברואים יהללו את שם ה' על ידי קבלת עול מלכות ה' כי הוא צוה ונבראו כו'. עכלה"ק.

* * * * *

ומה נעים לסיים פרק זה באופן לשבת הגדול:

בלולי אש ומימות גבורי עיר מרומות, נצבים כחומות ברתתים ואימות, מרבים תעצומות, לא"ל יוסד הדומות, ואני אום באומות בתך וגרון רוממות, נוהם מיכאל וגועה גבריאל, זועק אוריאל וגועש רפאל, ומהדר הדרניאל הוד ליה אכתריאל, ואני כנסת ישראל, מעידה כי אין כא"ל, ירוצצו כברקים חיל

זועות וזקים, לפידים דולקים וכבוק בוזקים, תשבחות מפיקים ושעור רון מדקדקים, ואני שושנת העמקים עסוקה במצות וחקים, מאות אלפי אלפים רבבות, מרכבות אש ושללהבות, מקיפות וסוככות עלוי כס ערבות, שלש קדושות דוכבות, וקול דממה מקשיבות, ואני בת שלשת אבות תמיד תפלותי ערבות, נהרי אימה וחילה, זעת חיות מגדילה, ועל ארבעתן מלמעלה חיה חמישית גדולה, לסלסל היא מתחילה, ואחריה פמליא כולה, ואני בבית התפלה תבענה שפתי תהלה.

פרק ה

אמרו בלבבכם

מחשבות עליונות ע"י זכרון יום הפרידה

ב' בחינות זכרון יום המות / מדרגת צדיקי אמת / מעשה ברבי משה ליב מסאסוב זי"ע / מדרגות הרבי ר' אלימלך זי"ע / דרכי הדביקות בציור פרידת הנפש וחזרת חומרו לד' / יסודות ודביקות מחשבתו באותיות הקודש / מחשבות פרידה מהגוף / ראיית הצדיק את אוהביו בעת פטירתו / תאוות העולם הם המזה כף הקלע / ענין מצאוני השומרים שומרי גן עדן

- א -

ובכן נחזור למחשבת פרידת הנפש מהגוף המבואר בפרק ב', וכבר אמרנו לעיל שיהיה לו מחשבות וציורים מסודרים במוחו, ויעבור מציור לציור, למשל מציור התפעלות נפשו מהבריאה ועוצם צבא השמים יעבור שוב לציור פרידת הנפש מהגוף על ידי מסירות נפש, וברגע שצריך להכניע את עצמו יעבור לציור פרידת הנפש מהגוף ופחד הדין הגדול, ובתוך כך ישוב הנה וצייר לעצמו תשובה לפני רגע הפרידה, ותחנה מבורא עולם שישאר עוד כאן בעולם כדי לתקן את אשר עוות, וכדומה וכדומה תן לחכם ויחכם עוד.

אמנם נעמוד כאן על שני מיני מחשבות בציור פרידת הנפש מהגוף, האחת כבר התחלנו לצייר לעיל דהיינו שמצייר לעצמו מסירות נפש, ואחת שמצייר לעצמו את זה בבחינת יזכור לו יום המות.

וצריכים אנו להדגיש כי עיקר גדול הוא לחשוב את הרגעים של הפרידה מהגוף, ואת המחשבות שעוברים אז ביעף במוחו, וככל שירכה להביט בזה - בציור הענמת נפש והחרטה שיש לו ברגעים אלו ממעשים

שאינם טובים שעשה במשך חייו, ואיך היה נותן כל הון דעלמא אילו היה זוכה שמעשים אלו לא היו, וציורי הפרידה מאוהביו - כן יוסיף להתקדש ולהטהר כי עיקר הקדושה היא לנקות את מחשבתו מטרדת מחשבות שמות והבל. ואין דבר שמטהר את המוח יותר ממחשבה זו.

אמנם אמרו חז"ל לא נצחו יזכור לו יום המות, שזכרון יום המות הוא הדרך האחרונה בהכנעת היצחק, וכבר הבאנו את דברי הר"ב (לקומי תורה פ' מקץ) בחלק הראשון מספר שבעה עינים (פרק י"ג עיי"ש) דהנה איתא בזוהר הקדוש זכאי קשום כל יומא מסתכלי בנפשייהו כאלו ההוא יומא מסתלקי מעלמא - צדיקי אמת כל יום מסתכלים בנפשם כאלו ביום ההוא מסתלקים מן העולם - ודייק שם איך שיבת אותם במעלת ומדרגת יראת עונש לבד, ומפרש ומבאר כי אינו ענין רק של יראת העונש אלא כי "כדי להנות מזיו השכינה צריך להסיר את כח הזוכר מהעולם ועל כן מסתכלים בנפשייהו כאילו מסתלקים מן העולם", וסיים שם ומה אם לא בא אלא ליהנות מזיו השכינה צריך הוא להסיר כח הזוכר מהעולם הזה הבא לדבקה בו יתברך על ידי תורה ותפלה על אחת כמה וכמה, וזהו כוונת הזוהר מסתכלי בנפשייהו כו' להסיר כח הזוכר מעניני עולם הזה כדי לדבקה בו יתברך בתורה ותפלה.

הגם כי ידוע מספרים הקדושים כי עיקר העבודה היא בשמחה, ולכאורה זכרון יום המות אין מביא שמחה, על כן צריכים אנו להדגיש כי ב' מיני זכרון יום המות יש, אחד פשוט לשבר את הלב והחומר כדי לרומם את הנפש אחר השברון והתשובה. אמנם יש זכרון יום המות שהיא מדרגה גדולה מאד המשמחת את הלב, כדברי הזוהר הקדוש הנ"ל זכאי קשום מסתכלי בנפשייהו הרי כי זו מדרגת צדיקי אמת. וכבר איתא בספרים הקדושים כי אצל צדיקים זכרון יום המות הוא השמחה הכי גדולה, והובא בספר הקדוש "אור יצחק" (פ' יתרו) סיפור מהרה"ק רבי ר' משה ליב מסאסוב זי"ע, ונעתיק את לשונו הקדוש: **עשה** הרב הקדוש הרב ר' שמעלקי מניקלשפארג עם הרב הצדיק ר' משה ליב מסאסוב תלמידו נסעו על הים מהנסיעה מה שנסעו הוא באריכות גדול, אך בקצור שהיה רוח סערה והספינה חשבה להשבר, הרב ר' שמעלקי ישב משתומם, והרב ר' משה ליב היה בשמחה גדולה, והיה שם אנשים יהודים ושאלו אותו ומה זו עוד השמחה, והשיב בזה הלשון אין לי שמחה גדולה מזו שבזמן קצר אהיה בשרשי בכביכול ביה, ואף על פי שנצולו ולא הסבעו בים, על כל פנים בין כך הוא היה בשמחה גדולה. עד כאן לשונו הקדוש.

וידוע כי צדיק אמת שמחתו העצומה ורוב תשוקתו היא להפרד מהחומר המעכב ומחשיך את האור, כמו שכתב בספד"ק עבודת ישראל "וכמ"ש מרבינו הצדיק מוריניו אלימלך זכר צדיק לברכה שכל תשוקתו היתה להפרד מעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב". אהה! מה עצמו מדרגות הצדיקים!

אמנם אף גם זאת הלא ידוע מספר תניא קדישא כי במצב של פמטום הלב אזי העצה היא לבמש את החומר בתשובה, ובגמרא הלא שנינו לא נצחו יזכור לו יום המות, אף אם מביא הדבר לעצבות לרגע זה הלא בכל עצב יהא מותר, לשמחה הבאה אחרי העצב, ובמצב זה הרי זכרון יום המות הוא בפשטות להזכיר כי יום יבוא וכל תאוותיו יפחתו על פניו, ויכלם וייבוש עד מאד מאד על כן יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים, לכן ננסה לתאר קצת זכרון העולה לכאן ולכאן לשכרון ולהתרוממות בדילוג ממחשבה למחשבה כנ"ל.

* * * * *

ובטרם נתאר באריכות את מחשבות הפרידה מזה העולם שוב נשוב עדיין ללמוד להרחיב את המחשבה על ידי ציור כמה מחשבות אשר כבר דימה לעצמו בפעמים הקודמות וקנתה הציור קניין במחשבתו, ולדלג ממחשבה למחשבה כפי הנצרך להתעוררותו, ובכן לדוגמא נחזור שוב למחשבה פרידת הנפש מהגוף על ידי מסירות נפש הנ"ל ולעבור ממחשבה למחשבה. והרי לך דוגמא ממה שכבר תיארנו ועתה נקפוץ מענין לענין במחשבה:

...ויקיץ כישן מעלפון ...הנה שומע את גזר הדין... ואת יללות משפחתו... פתאם הנה כמה גם נצבה נפשו, ...רבונו של עולם כל זאת באתנו ולא שכחנו... איני נבהל לא מיסורים אלו ולא מיותר גרועים, הנה גופי לסקילה, הנה גרוני להרג וחנק, הנה רץ אני אל האש למען כבודך יתברך... אור הגדול הגנוז עוד רגע... עודנו עוצם עיניו בתוך יקד יקוד אש... והנה הוא עצם רוחני ומשוטט בין הכוכבים הענקים וכח ראיתו הרחק הרחק מאד מאד ורואה אלפי אלפים כוכבים בלי מספר, ואת מרחק שנות האור בלי סוף, עד כי כי אפס כוחו לראות... כל היקום כל הכוכבים והגלגלים עם מרחקיהם העצומים והנוראים כרוכים במחשבה כדור קטן כי הכל גשם גשמיות דברים מהותיים ומורגשים, ובכן הכל כאין וכאפס נגד המלאכים הממונים על הגלגלים - שהם נפש הגלגלים - ומכוחם מתנועעים וגם אתה נפש כמוהם ומסתובב ומתנועע אתם וטס בשכלך ביניהם... והנה רואה עוד רגע ויפתחו עיניו ויראה את משמרות המלאכים הממונים אומרים שירה, וכבר מכונן את לבו לשיר בקול שיר יחדיו עם גדודי מעלה מרכין את אזניו בתשוקה עצומה ועיניו כגחלי אש באהבה וחמדה עצומה שלהובין דרחימו... והנה מכנף הארץ מתחיל ברוב חיל וחרדה פחד ומורא אש מתלקחת ונוגה לו סביב וקרא זה אל זה ואמר...

- ב -

הנה כבר ביארנו קצת לעיל איך לעבור ממחשבה למחשבה ומציור לציור

ובכן עתה נעבור למחשבת זכרון יום המות עם כל הפחד והמורא (כבר תיארנו הרה"ק מפיאסעצנא זי"ע הי"ד בספר הכשרת אברכים פ"ח) ואם ח"ו עומד הוא באיזה נסיון או היצר מבלבלו מלחשוב מחשבות קדושות אזי יצייר את זכרון יום המות בפשטות כנ"ל.

ונעתיק קצת מדבריו הקדושים בקונטרס בני מחשבה טובה (אות ח), אשר שם תיאר איך להתעורר במחשבות התפעלות והתרגשות וזה לשונו הקדוש: למשל כל איש עבר עליו כבר דאגה של עצמו או זולתו שנוגעת לו כמו שלו ח"ו, אשר בכל עת שזוכר אותה ומצייר אותה בדמיון חזק כאלו היא לנגד עיניו, לבו מתרכך ומתרגש, אף בוכה, צייר אותן גם אתה לפניך, והיה כאשר רק תתעורר בהתעוררות ושברון לב, תעלה על לבך, ולמה לי לשבור את לבי ולבכות לריק, הלא ה' לפני ואני עומד עתה לפני כסא כבודו ית', אבכה לפני ה' שומע קול בכיות וכו', תחזק יותר ויותר איך עלית עתה לפני כסא הכבוד לפני ית', וזכות גתונה לך להתפלל ולהתחנן, ותראה איך תפלה מועילה תעלה לך על ידי ה'.

ואם אי אפשר לך להתעורר מדאגה שעברה, יעשה כעצת הגמרא יזכיר לו יום המיתה, אבל לא ברעיון גרידא וכללי, הגמרא אומרת יודעין הרשעין וכו', וזה החסרון שרק יודעין ידיעה כללית שאינה שוברת את הלב בפרוטרום, יצייר את הדבר שעובר על כל איש לאחר אריכת ימיו ושנותיו, איך יסתכל ברגע האחרון על כל העולם, ועל בניו שמוכרח לפרוש את עצמו מהם, וללכת בגופו אל תחתית העפר רמה ותולעה, ובנשמתו אל הדרך שאינה ידועה לו אנה יוליכו אותה, בניו יסובכוהו ויבכוהו ויצעקו הוי אבי אבי, אוהביו ומשפחתו יהמו ויקראוהו והוא שומע ומבין הכל ואי אפשר לו לעזור מאומה, רוצה ומתחנן הוא לחיות, אבל הלב דוחק עד כדי להתפקע, והגרון מתכוץ עד כדי להתנק, ובחזקה קורעים את נשמתו מגרונו ולבו, וכן אח"כ כשמלוים אותו אל בית עולמו, בניו זה ממיח את ראשו בכותל, צועק ובוכה אבי אבי איך עזבתנו, הלעד נקרעת מאתנו, וזו משלכת את עצמה על הארץ ובקול מר צורח צועקת ומיללת אי אפשר לי לחיות בלעדיך, אבי מי יתן מותי תחתיד, דמעות וצעקה זורמות ממנה עד שגדמה שכולה ח"ו תתפקע מרוב היללה וצרה המתפרצות מקרבה, קולם מחריד גם את החיים וגם את המתים, גם כל העם גועים בבכי מרחמנות עליו ועליהם, צוחה מהומה ומבוכה בכל סביבותיו, וסוף כל סוף כולם שבים לביתם והוא איפה נשאר ועם מי נשאר, ובפרט כשילמד ראשית חכמה זהר ומדרשים ממה שעובר עליו ועל נשמתו אח"כ אז במת יתרכך גם לב האבן, ומן מרירות והתרגשות זו יעלה אל תפלה רצויה כנ"ל, לא התעוררות לא מחשבה יחסרו אף לא אמונה אהבה ויראה לה'. עכלה"ק.

אתה המעיין אל תחשוב כי באנו להבעיתך בזכרון יום המות, כי כבר בארנו לך כי אין הכוונה

לדכא את הנפש אלא אדרבה לפתחה ולשמחה, אך אי אפשר לנתק חרצובות עולם ממחשבתו אלא במעבר זכר יום פרידתו, ר' לזכור" פירוש לתאר לעצמו בפרטיות, ואז יתעלה שכלו ויחייאש מעולם עובר, וכך יעלה ויפרח במחשבות קדושות וטהורות. ומצאנו לאחד הקדמנים מאמר הנקרא "סוד הנבואה ומאמרי רוח הקודש והשתופים שבדבריהם" (נדפס בספר "לקט שכחה ופאה" לפני למעלה מ־ מאות שנה), וזה לשונו הקדוש:

אראך

ורכו כולה שלא תשכחנה לעולם, והיא זו: בעת שתדע בעצם שנשלמה בשלימות המדות הטובות המעידות על צורת הכח המדמה ועל אמתת מהותו אצלך, ותדע שנשלמה בידיעה מדותה הידועות שבהם העולם נוהג תמיד, ותרוץך דעתך אחר שכלך להדמות לו בהם כפי יכלתך תמיד, ותכיר בשכלך שכבר בטלת הכחות הנקראות מותרות ממך, וכל כונתך לשם שמים, ואתה ירא את ה' תכלית יראה אמתית, כמו שאתה היית מתירא ממלאך המות בראותך אותו כלו מלא (עצים) [עינים], ובשמאלו אש שורפת, ובימינו חרב פיפיות נוקמת נקם ברית, וכפיו לפידי אש, והוא בא עליך ושואל ממך לחת לו חלק מעצמך, והוא חצי מציאותך על דרך משל, והוא מבקש לחתוך איבריך אבר אבר, ואתה רואה הכל בעיניך, ואחר כך אתה מבוה כל אברייך הגופניים וכל כחותיה בעבור יראת ה' שנתן לו חלק קבוע למלאך המות הנרמז, אשר הוא יצר הרע והוא יצר הרע, והוא כח הדמיון שכלבך השורה על מוחך, והוא חכם להרע ולהטיב לא ידע, והוא חונה על לבבך בענין בלבול לב ולב, ופעם נגלה לך להמיתך, וכי' ופעם נסתר עמך עד שאתה חושב שלא תמות עד שתזקין, ואף על פי שהוא עומד לפניך ורואה עצמך ואתה אינך רואהו, ופתע פתאום חוזר עליך ומבקש פתאום חלק, וכן תמיד עת אחר עת עד יום מותך.

החבורות התורה
החבורות השונות

ואחר

כך תדע שכל זה אינו מוזק לך, שכבר היה מצוייר בלבך שבצורה זו היא פרידת הנפש אשר היא חלק ה' אשר לישראל, והיא (פירוש: הנפש האחוזה בשכינה הקדושה והיא כביכול אבר ממנה) הנקראת כנסת ישראל אשר כנסה וקבצה כל הדבור תחת כחה השכלי (כן איתא גם הרבה בספרי חסידות כי הנפש מלאה אותיות) הנקרא כנסת ישראל העליונה, אשר היא אם ההשגחה, כלומר סבת ההשגחה, והיא האמצעית בינינו ובין ה' יתעלה, והיא התורה הנשפעת מן (כנ') ('כ"ב') אותיות הקדש, ותדע שכל איברי גופך מצורפים כצורת צרוף האותיות זה עם זה וזה עם זה, ותדע גם כן שכמו שאתה מחבר אלו כלם יחד ואתה מבדיל בין צורת אות לצורת אות, ואע"פ שחומרם אחד והוא הדיו (פירוש: חומר האותיות הכתובות בספר או על דף הוא הדיו) וברגע קטן אתה מוחה את כולם מן הלוח, כן המלאך הוא יעשה לכל ליחותיך ולכל אחד מאברייך עד ישיבם כלם אל חמרם הראשון, ר"ל ל' יסודות.

ואם

תחכם עוד תחשוב כי המות אשר הוא כך כבר הוא עמך תמיד, וכאלו עברו כצל ימך, ולא תחשוב מה תאכל מחר, כ"ש מחרתיים, כ"ש לשנה הבאה או יותר רחוק מזה, ותחשוב שכבר אתה עומד לעולם הבא היום הזה בהיותך כזה, כי מה חפץ בחיי החי השפל אם יהיה רב או מעט, לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר, אם כן עיקר הדברים להשליך הכל אחרי גוץ, וזלתי השם המצוייר בנפשך באמתתו אשר הוא חייך ואורך ימך, ולא תשים שום מחשבה בעולם בעצמך על דבר בלתי ית', כי אם לפי ההכרח, אם ידמן שתחי' עת או עתים תחקור פעולות ה' תמיד כדי שתתעלה בכל יום ותתקרב אליו על דרך האמתית, ואח"כ תשים דעתך על כל מצוה ומצוה ועל כל דבור שבאותיות התורה, ואפילו אם תחשוב באי זה לשון שתמצא במה שתדבר בו, פעם כפי' מחשבת לבך בדבור המדובר בתורה, ופעם על פי הדבור הנקרא תורה שבעל פה, ופעם על פי הספר המדובר, ובפרט ההגדות והדרשות הצעלמים בגלגול האותיות, ופעם לעיין בצורת האותיות עד שתכתבם כפי

שאדריכך אליו עתה, הנה ידעתי בהכרח שתשיג ידעת השם. וכר. עכלה'ק. דפח'ת.

הרי לך איך להתעלות לקדש את השכל על ידי מחשבות מסירות נפש, ועל ידי ציור פרידת הנפש מהגוף בפרטות, עד מחשבת פרידת יסודותיו, והשקעת כל מחשבותיו באותיות התורה, כל אלו הם הם הדרכים לנתק את עצמו ואת מחשבתו ממחשבות העולמיות המטרידות בלי הרף, אחר ההתקדשות במעשים טובים ומדות טובות ולימוד התורה הקדושה עד קצה האחרון. עתה נשוב לדבר בשפה פשוטה על פי דרכינו הבנויה על יסודות דברי הקדמונים הנ"ל ודברי ספר צוואת הריב"ש:

- ג -

עתה נוסיף עוד להתבונן במצב הנורא של פרידה מהעולם ולתאר את המחשבות העולות אז בלב שעל ידם יתפרד קצת מתאוות העולם השפל ויעלו מחשבותיו למעלה למעלה.

...הנה אוהביו מנחמים אותו, והוא כאלם לא ידבר מרוב חולשה, מנסה היה לומר להם מלה, לכל הפחות להביע את רחשי לבו הגועש והומה ברגעים אלו רגעי הפרידה הנוראים, הרחמנות הגדולה אשר מרחם עליהם...מי ירחם עליהם, מי יעודדם, מי יסמכם, מי יסעדם, דמעות רבות זולגות מעיניו...הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, כי לא כלו רחמיו, קרוב ה' לכל נשברי לב, קצת מתעודד ממחשבות בטחון כי לא יעזבם ה' ורחמיו כי רבו. כה עוזב את מחשבת רחמיו על קרוביו ובני ביתו מתוך בטחון - בלית ברירה - ושב להזכר בנסיעת נפשו - מה לי עם כל העולם - מה אעשה לנפשי האומללה... מחשבתו שטה הרחק הרחק...

עוד מנסה הוא למלמל בכוחותיו האחרונים ואין מבינים אותו, בין כך ובין חושב מה לי בעצם אם מבינים אותי או לא, עוד כמה רגעים בין כך אין מבינים כלום, לאט לאט מתכנס הוא בתוך עצמו, העינים שוב אינם מנסים לראות, גם האזנים אינם מנסים לשמוע, גם הפה אינו חפץ יותר לדבר, מחשבות אימה ופלצות עוברות בקרבו...הנה כבר הנני הגעתי למצב זה ועדיין לא הכינתי צידה לנפשי האומללה, ומה אומר ומה אדבר לעת פקודה.

רבונו של עולם הנני שב אליך, רבונו של עולם הנני שב אליך, הגם כי תשובה זו כבר אינה המובחרת, אבל בכל זאת אב הרחמן אב המתוק הרוצה בתשובת שבים... בין כך ובין החולשה מתגברת והבהלה סביב נורא מאד, והוא כבר אינו יכול גם לחשוב, רק רואה את המתרחש ולבו פורח...עדיין בשארית חיותו אומר שמע ישראל עם הסובבים אותו (אם זכה) עיניו צופות למרחוק...

...והנה מרגיש את עצמו ורואה כי בודד הוא מאוד מאוד, אין לו חבר ורע, מחשבותיו פורחות למעלה ועשתנותיו טסות הרחק הרחק...הנה רואה בעיניו נשמות פחד ופלצות נורא מאוד, גם ממונים - מלאכים נוראים - רבונו של עולם אנא מפניך אברח...הנה טס הוא את כל העולם עם כל הגלגלים ברגע אחד, נשמתו מביטה הבטה אחרונה בעולם שחלף ועבר, אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל, פחד עצום מה יענה, ...הנה האור הגדול... עוד רגע וידבק שם במקור האור - כך חושב - אך אמנם...הנה הר גדול של עונות וחטאים המחשכים מן האור ומלאכי משחית נורא מאוד, רבונו של עולם אנא אלך מרוחק, מביט לימין ואין עוזר, לשמאל ואין מושיע, רבונו של עולם הראיני נא את אור פניך...

פתאם תופס כמה מגעילים את הנפש הם תאוות העולם אשר שקע בהם, או ויי, מה עוללתי לנפשי, איה מאהבי ידידי אשר פתוני עד הנה, ראו נא מה עוללתם לי! הוי מושכי עון, אוי מה היה לי, תולש בשערות ראשו ומורט את בשרו מקרקר קיר ושוע וזועק זעקה גדולה ומרה עד מאוד מאד... הבושה הצער נורא מאוד מאד, ועתה מה אעשה לנפשי האומללה...אולי יעל איזה קדיש ממעמקי הארץ עבורי...אולי איזה משנה, הנה אקפוץ רק רגע חזרה אל העולם אודיע נאמנה אל יושבי חושך ראו מה החטא גורם... אלף פעמים צער מיתה עדיין כלום נגד הצער העצום של הרגעים האלו, לראות את תאותיו וזוהמתו כמה החשיכו ומונעים ממנו את האור, הנה עוד רגע וכבר יפער הבור - הגיהנום הקשה - וישמע את הרשעים צווחין ווי, לבו מתפלץ, אינו יודע לאן יברח - גם שם ידך תנחני - רבונו של עולם החזירני לעולם הזה עוד יום אחד ואראה לך כי נחמתי על כל פשעי...

זמירות התורה
זמירות השנה

תאנא בשעה שהאדם מת ניתן לו רשות לראות, ורואה אצלו את קרוביו וחביריו מעולם האמת, ומכיר בהם וכולם חקוקים בצורתם כמו שהיו בעולם הזה, ואם אותו אדם הוא צדיק כולם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום, ואם אינו צדיק אין נודעים אליו רק את הרשעים שמכים אותם בכל יום בניהם, וכולם עצובים ופותחים בווי ומסיימים בווי, והאדם נושא עינו ורואה אותם כשלהבת המסתלקת מן האש, ואף הוא פותח ויי... (תרגום דברי הזוהר הקדוש ויחי רייח הובא בראשית חכמה שער היראה פי"ב).

שמע נא מה שאמר מלאך ה' למרן הבית יוסף (מגיד מישרים פ' בשלח): וזהו סוד מה שאמרה אביגיל והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע, כלומר נפש אדוני על כל פנים תהיה צרורה בצרור החיים שהוא הדביקות בקונה, וזה בהכרח לפי שבעודך בזה העולם תמיד אתה מיחד את ה' אלקיך ואין רגע בעולם שאינך

מיוחד מחשבותיך לתורתו ועבודתו ויראתו, וזהו מה שאמרה "את ה' אלקיך", ואם כן מכל שכן וקל וחומר שכשתפרד מזה החומר שתתייחד נפשך בקונך, כי אחר שתמיד הרהוריך ומחשבותיך אינם אלא בו, בהכרח שבמקום שהיית חושב תמיד ששם תדבק.

אבל נפש אויבך מתוך שאין מחשבותם מיוחדת אל הש"י, אלא תמיד הם מהרהרים בהנאותיהם, "יקלענה בתוך כף הקלע", כלומר כי החושבים במאכל ובמשתה יתדבקו בכחות החצונות הממונות על המאכל ועל המשתה, והמהרהרים וכו' יתדבקו בכחות ההם הממונים וכו', והמהרהרים בשררה וכבוד יתדבקו בכחות ההם הממונים על כך, ונמצא כאלו הם מקלעים נפשו תוך כף הקלע, כי מאחר שהכחות החיצונים שולטים בו הרי הוא כאלו קלוע תוך כף הקלע. וגם כי אלו באים לשלום בו על ידי שהיה מהרהר בהנאה פלונית, ואלו באים לשלום בו על ידי הנאה פלונית ונמצא כאלו הוא קלוע ביניהם, **כי בדרך טבע במקום שהוא חושב ומהרהר שם נדבקת נפשו.** לכן בני ייחד כל מחשבותיך לעבודתי ויראתי ותורת... עד כאן מזהר לשון קדשו.

ובכן כוחות החיצוניים הממונים על התאוות הרעות הם הם עצמן כף הקלע אשר קולעין וזורקין את נפש האדם מממונה לממונה אחר, דהיינו מתאוה זו לתאוה אחרת, הממונים הם הם ממונים על הרהורי הלב, כאן בעולם כשהממונים מלוכשים בתאוות העולם המפתות את האדם וכך רואים אותם בהרהורי הלב, ושם עצם הרהורים הם הם כף הקלע הנורא והמפחיד! ובכן! הלא כף הקלע כאן בעולם ממש! כאן בלב - בהרהוריו ממש! ושם בעולם העליון הרי הממונים שוב בלי **לבושי העולם** - דהיינו גופו המסתיר את הכוחות הממונים על תאוות העולם המצחקים בו - ואח"כ שם מצחקים בנפש בלא לבושי העולם, גם מראיהם בלא לבוש העולם המדומה המפתה, שם שם הרי מראיהם כמתואר בזהר הקדוש (ויצא קמ"ח ע"א) "שמיא סמי אבתרהא ושתי מכסא דחמרא, וכו', וסלקת לעילא ואלשינת עליה, ונחתא, אתער ההוא שמיא וכו', והיא אעדיאת תקונה מינה, ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה, לביש לבוש דנורא מלהפא, בדחילו תקיף מרתתא גרמא ונפשא, מלייא דעינין דחלן, חרבא שננא בידיה טיפין מרירן תליין מההוא חרבא, קמיל ליה לההוא שמיא וארמי ליה לגו גיהנם" ...לבושי אש לזהם מלאים עינים מפתירות...

ובזהר הקדוש פ' לך לך (דף ע"ח ע"ב מתורגם ללשון הקודש) איתא: פתח (רבי אלעזר) ואמר ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו מקרא הזה בארוהו, אבל בוא וראה ביום ההוא שנשלמו ימיו של האדם לצאת מהעולם, ביום ההוא שהגוף נשבר והנפש צריכה לפרוש ממנו אז ניתן רשות

להאדם לראות מה שלא היה יכול לראות בעת ששלם הגוף ועומד על בוריו, ואז עומדים עליו שלשה שליחים וחושבים ימיו וחמאיו וכל מה שעשה בעולם הזה, והוא מודה על הכל בפיו, ואח"כ חותם עליו בידו, וזהו שכתוב ביד כל אדם יחתום, ובידו כולם חתומים לרדן אותו בעולם הזה על חדשים ועל ישנים לא נשכח אחד מהם, וזהו שכתוב לדעת כל אנשי מעשהו, וכל אלו המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח כן הוא נותן חשבון בגוף ורוח מרם שנפטר מן העולם...

עוד שם דף פ"א ע"ב: כאשר הרוח יוצא מעולם הזה ונכנס בתוך המערה של אדם הראשון והאבות, הם נותנים לו שם מכתב לסימן, והולך אל גן העדן, כשמתקרב לשם פוגש כרובים ואותה להם החרב המתהפכת, אם זוכה הם רואים את מכתב הסימן ופותחים לו הפתח ונכנס, ואם לא הם דוחים אותו לחוץ, ויושבת שם כל הזמן שיושבת, ומתלבשת שם בצורה של עולם הזה, ובראש חודש ושבת כשהיא רוצה לעלות לגן עדן העליון, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה מכתב סימן, והיא עולה דרך אותו עמוד (שכאמצע גן עדן התחתון) והיא פוגשת את שומרי חומות ירושלם, אם היא זוכה פותחים לה הפתח ונכנסת, ואם לא לוקחים ממנה את מכתב הסימן, ודוחים אותה לחוץ, והיא אומרת מצאוני השומרים הסובכים בעיר וגו' נשאו את רדידי מעלי וגו', רדידי זהו מכתב הסימן שלקחו ממנה אותם שומרי החומות שהם שומרי חומות ירושלם. עד כאן מזוהר הקדוש.

פחד איום ונורא! מצאנו השומרים הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי...

איזה לב לא יתפורר מפחד ואף אם לב אבן לו ימוג וישוב בתשובה ובתחנונים - כאשר מתעורר ורואה כי הנה עדיין הוא פה בעולם, ויש עדיין כח לתקן, הוי אבי הנני שלך, אין לי רק את רצונך - ירוץ עבדך כמו איל ישתחוה אל מול הדרך - רבונו של עולם הנה גרוני לפניך, הנני מוכן ליסקל לישרף להרג ולחנק למען כבוד שמך... כבר עברתי את המעבר הנורא הזה ראיתי כבר את השליחים הממונים המבעיתים נבהלתי ואחבא (במחשבה הנ"ל) עם כל זאת נתנה הרשות ועדיין הנני פה בעולם, מעתה אין לי בעולם כלום כלום, כי נפרדתי כבר מהעולם (במחשבה), אך ורק רצונך, אך ורק שמך וזכרך תאות נפשי תמיד כל הימים.

רבונו של עולם... אדם איך יזכה בכל יום למות מחכה, בשר מה ידבר והוא מובל לקבר, ...הלא כל ימיו מעט ורעים, וכל מעשיו עוונות ופשעים, ובלבבו יבין ושב ורפא לו לקולו כיוקשב, זכות ומישור אם יעשה בהם ימצא מנוס ומחסה, חיוו כאין חשוב וסופו לעפר ישוב, מוב לו שלא נברא משנברא ליום צרה ועברה, ימיו כלים בעוני ועלבון ואחריתו ליתן דין וחשבון, ...מה יועילנו רוב הונו וליום עברה מכה עינו, נשמתו מנו תופרד משעת מיתתו

למאד יחרד, סופה וסערה יבעתוהו חבלי מות יסובבוהו, ערום יצא מבטן אמו וערום ישוב לבית עולמו, פתאם ילכד במצודה רעה ואין מי בידו אותו לפודעה, צרה וצלמות יירש מביתו ומהונו יופרש, קרב קצו ונהפך שברו, כבה נרו ואבד זכרו, רמה תורישנו תולעה תשלמנו, שומע זאת יבכה וידאג, בבכי ובתחנונים כלביא ישאג, תפלה וצדקה ירבה אולי מיסורין יחבא...

פרק ו

והתהלכתי בתוכם

מחשבת טיול בגן עדן ושירת המלאכים

תיאור שירת המלאכים מפרקי היכלות / טיול חכמי הזוה"ק כמה ימים בגן עדן / מעשה מרשב"י מה שספרו לו שתי נשמות מגן עדן / סוד בית המקדש העליון / התפעלות הלב מהמשלים והחידות בענין חיות הקודש והמרכבה / בקיעת הרקיעים ועלייה לעולמות במחשבה / ענין העבודה בקטנות והעבודה בגדלות / העבודה ברעש וביראה גדולה ובקול דממה דקה / ראיית עולמות עליונים

— א —

אחר הדברים האלה אשר ראית איך להעביר ולהעלות את מחשבתו מענין לענין, ואיך למלא את עצמו באימה ויראה מפחד יושב תהלות ישראל, כי בחשבו זאת בודאי יתבונן כי כל הבלי העולם וכל מה שיאמרו הבריות עליו אינו מעלה ואין מועיל ליום עברה, ונפרד במחשבתו קצת מכל ההבלים, ממחשבות אלו יעלה ליראה ופחד מגדלות הבורא יתברך, ואז חוזר לצייר במחשבתו את הציור "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" אשר נתבאר בפרק ד', ומתפעם לבו מאד מציור זה, וכך עובר ושב מציור לציור – מצורה לצורה – ומזה שב לציור מסירות נפשו, מתחיל במקום שסיים ועולה במעלות הסולם – כך היא עבודת המחשבה.

ובכן עתה אחר אשר למד להעלות את מחשבתו, נשוב לצייר את נסיעת הנשמה בגן עדן, ואת שירת המלאכים אשר שומע ורואה שם, ומזה יפתח לבו להשתוקקות אהבה ויראה עצומה לשורשו עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות. וכבר ביארנו איך יפתח במסירות נפש, ומשם יראה את נשמתו פורחת ועולה מעל הגלגלים כנ"ל, ואם יבוא היצר ויבלבלו מיד יצייר את יום הדין הנורא והבושה העצומה אשר מתבייש מהבורא יתברך, ושב לעולם

לעשות תשובה אמיתית, ומיד פורח שוב במסירות נפש ועולה מעלה מעלה ורואה את כיתות המלאכים אומרים שירה...

...בקול שיר יחדיו עם גרודי מעלה מרכין את אוזניו בתשוקה עצומה ועיניו כנחלי אש באהבה וחמדה עצומה שלהובין דרתימו ...והנה מכנף הארץ מתחיל ברוב חיל וחרדה פחד ומורא אש מתלקחת ונוגה לו סביב וקרא זה אל זה ואמר...

תניא בפרקי היכלות דרבי ישמעאל כהן גדול (הובא בסידור שלי"ה בברכת יוצר): אמר רבי ישמעאל אשריהם ישראל כמה הם חביבין לפני הקב"ה יתברך יותר ממלאכי השרת, כי בשעה שמלאכי השרת מבקשים לומר שירה למעלה, תחלה באין סביבות כסא הכבוד נהרי אש וגבעות של להבה, ואומר להם הקב"ה יתברך החרישו אלי כל מלאך ומלאך, וכל חיה וחיה, וכל אופן ואופן, כל שרף ושרף שבראתי, עד שאשמע ואאזין תחלה קול שיראן ותושבחתן של ישראל בני, שנאמר ברוך יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלקים, זהו פמלייתן של מלאכים. אימתי כבוד בשמים כדכתיב רומה על השמים אלקים בזמן שעל כל הארץ כבוד וכו'.

אלפים ורבבות של מלאכי השרת עומדים לימין הכסא, וכנגדם לשמאל הכסא, וכן נהרי אש תקיפין ועומדין, ושרים הגדולים העומדים ממונים על כל גרוד וגרוד ועל כל צבא וצבא מימין הכסא ושמאל הכסא, ומלמדין לומר שירה וזמרה לכבודו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא יתברך, וכשמגיע זמן לומר שירה שמעיא"ל השר הגדול הנכבד והנורא עומד על חלוני הרקיע התחתון לשמוע ולהקשיב קול שירות ותשבחות העולים מן הארץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשיות, להשמיע לבני ערבות.

ומפני מה עושה כן, שאין רשות למלאכי השרת לומר שירה עד שפותחין תחלה ישראל בשירה, שנאמר רוממו ה' אלקינו והשתחוו להר קדשו, אלו מלאכי השרת. וכל מלאכי רקיע ורקיע כששומעים שירות ותשבחות שאומרים מלמטה הן פותחין קדוש קדוש קדוש מלמעלה. ולמה נקרא שמו שמעיא"ל מפני שהוא עומד בכל שער ושער ומשמיע קול שירות ותשבחות העולות מתוך בתי כנסיות ובתי מדרשות לפני כל רקיע ורקיע וחיות הקודש ואופנים ושרפים וכוכבי הדר, ולאחר שהוא שומע ומשמיע לכל מלאכי רקיע ורקיע מיד יורדין כתות כתות, שורות חיילות צבאות של מלאכי השרת בתוך נהרי אש ונהרי להבה נהרי שלהבת, ומסבילין עצמם בהם מאה פעמים, ובאותה שעה בודקין עצמם שס"ה פעמים כמנין ימות החמה.

וכי יש במלאכי השרת זוב וטומאה שצריכין מבילה, אלא אלה הם מלאכי השרת הממונים על מלאכת העולם, שיורדים בכל יום ויום לשום שלום

בעולם, ובשעה שמגיע זמן לומר שירה עולים לרקיע, ומפני ריחם של בני אדם שהם בעל זוב וטומאה מסבילין עצמן באש ומציצין ומפארים עצמן באש, ומדיחין ומוהירין עצמן באש, ומקדישין עצמן באש, עד שעושין עצמן קדוש ומקודש, סהור ומסוהר, וחורין והוין כמלאכי ערבות, ואח"כ קורין זה את זה, ועולין בתוך נהרי אש זה ברשות זה, ומתנגנין ונוענין עצמן באור זהרי ברקים, ואח"כ עולים בסולם של נהרי אש זה ברשות זה, בתהלה בשבח במזמור בצהלה ברנה עד שמגיעין אצל חיילי ערבות, אצל חשמלי סוהר, אצל כרובים ואופנים, אצל חיות הקודש וגלגלי המרכבה, אצל הדורי פנים ובעלי כנפים, ואצל כסא רם ונשא.

ומיד הם ברתת בזיעה, במהרה בקדושה, באימה בענוה, ומכסין פניהם בכנפיהן יבל יבימו דמותן לדמות הכבוד השוכן במרכבה, ועומדין כתות כתות של אלף אלפי אלפים, ושורות של רבוא רבבות, ומחנות מחנות שאין להם חקר, וצבאות לאין מספר, וכמה דברים שיש להבה לפני כסא הכבוד, ובאותה שעה יושב הקב"ה יתברך על כסא הכבוד, וכבודו מלא כל הארץ שנאמר מלא כל הארץ כבודו, ואף חיות הקודש מתקדשות ומתטהרות יותר מהם, וכל חיה וחיה קשור בראשה אלף אלפים כתרים של מיני מאורות, ומתלבשות בלבוש אש, ומתעטפות לבוש להבה, ומכסות פניהם בכנפיהם, והקב"ה יתברך חוזר פניו מהם.

ומפני מה חיות הקודש ואופני הדר מתקדשין ומתטהרין ומתלבשין ומתעטפין מימי קדם יותר ממלאכי השרת ואופנים וחשמלים ושרפים וכרובים וחיות הקודש ובעלי כנפים וגלגלי מרכבה וצבא מעלה וחיה ואופן ומלאכי השרת, כל אלו יש לכל אחד מהם ענין בפני עצמו, מפני שהמרכבה נתון על פניהם וכת השם על ראשיהם, ושכינה למעלה מהם, ונהרי אש עוברים ביניהם, על כן הם מכוונים ומזורזין ומוזהרין ומסוהרין ומיופין ומוזקקין באור שבע פעמים, וכולם באימה וביראה ובמהרה ובקדושה, בקול אחד ובדבור אחד, ובנעימה אחת, ולא זו בלבד אלא שנופלין מן המלאכים אלף אלפים ורבי רבבות לתוך נהר דינור ונשרפין, מפני שאין להיות בהם מוקדם ומאוחר ומשפיל ומרים שירה וקדושה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה יתברך, ועוד כל מוקדם ומאוחר מחבירו בשורה נשרף לתוך נהר דינור, ואף חיות הקודש אין בהם מוקדם ומאוחר, מפני ששעור קומתן כאחד, וגבורתן כאחד.

וארבע רגלי הכסא מכוונות זה כנגד זה, וגלגל זה כנגד גלגל זה, ואופן זה כנגד זה, וחיה זו כנגד זו, וכנף זו כנגד זו, ופיהם פותחין בשירה גדולה, באימה ביראה, ברתת בזיעה, בפחד וברעדה, במהרה בקדושה, בקול רעש ובנעימה, ומשמשין המרכבה בקול שירות ותשבחות ותהלות, באותה שעה קדוש מקדישין, סהורים מקלסין, עירין מרומסין, גלגלים מגדלים, מלאכים

מזמרים, ונחלקים לג' שורות של אלף אלפי אלפים ורבוא רבוואן, כת אחת אומרת קדוש ונופלת על פניהם, וכת אחת אומרת קדוש, וכת אחת אומר קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. ומפני מה לא אמר ברוך כבוד ה' ממקומו מפני שהשכינה בכל מקום, ולעתיד לבא השכינה חוזרת למקומה לקדושה ואומר ברוך כבוד ה' ממקומו. (ע"כ מברייטא דפרקי היכלות דרבי ישמעאל כהן גדול).

ובכן שרפים עומדים ממעל לו: זה אל זה שואלים איה א"ל אלים אנא שוכן מעולים וכולם מעריצים ומקדישים ומהללים...אלו לאלו שואלים אלו לאלו ממללים אנה שוכן מעולים להעריצו להקדישו בפאר מסלסלים...ליושב תהלות לרוכב ערבות קדוש וברוך.

- ב -

ובכן עוד הרי לך תרגום קמעים מדברי הזוהר הקדוש פ' שלח מדף קס"ב ולהלן אשר מסופר שם מהתנאים הקדושים אשר זכו למייל בגן עדן כמה ימים - ובכן תדע מה לחשוב ולצייר לפניך, וכלל נקוט בידך בלימוד דברי הזוהר הקדוש, כי צריך להרגיש בעת הלימוד כי הוא נמצא שם אתם במקום ההוא, ולומד ושומע ומתפעל, וע"י זה מתעוררת נפשו ומקיצה מעלפונה.

...יצאו מפתח ההוא וישבו בגן תחת האילנות, אמרו זה לזה כיון שאנו כאן וראינו כל זה, אם נמות כאן ודאי נבוא לעולם הבא, ישבו, נפל עליהם שינה וישנו, בתוך כך בא ממונה ההוא והעירם, אמר קומו צאו לתוך הפרדס שמבחוץ...

...אמר להם - הממונה - הידעתם מה זה, אמרו לא, אמר להם ראייתם אותו הנשר הגדול ואותו הילד שמלקט עשבים, ר' אילאי מנציבין היה, הוא ובנו, והגיעו כאן - לגן עדן - וראו הוא ואותו הילד בנו את המערה ההיא, כיון שנכנסו לתוך החושך לא יכלו לסבול ומתו, ואותו הילד בנו עומד בכל יום לפני בצלאל בשעה שיורד משיבה העליונה, ואמר לפניו שלשה דברים...

...צאו מכאן, צדיקים אתם, יצאו, נתן להם אותו הממונה וורדא - שושנה - אחת, ויצא, כשיצאו נסתם פי המערה ולא נראה כלל, ראו אותו נשר שהיה יורד מאילן, ונכנס תוך מערה אחרת, הם הריחו באותה שושנה ונכנסו שם, מצאו את הנשר על פי המערה, אמר להם הכנסו חברים, צדיקי אמת, כי עוד לא ראיתי שמחה של התחברות מיום שאני כאן אלא בכם, נכנסו לפרדס אחד ונשר ההוא עמהם, כשהגיעו לאלו בעלי המסנה חזר הנשר ההוא

לצורת אדם בלבוש יקר המאיר כמוהם, וישב עמהם יחד, אמר לאלו - בעלי המשנה - היושבים תנו כבוד לבעלי המשנה שבאו כאן, כי אדונם מראה להם כאן נפלאות גדולות, אמר להם אחד מהם, יש לכם סימן, אמרו כן, הוציאו ב' שושנים והריחו, אמרו שבו ראשי הישיבה, שבו צדיקי אמת, אחזו בהם וישבו, באותה שעה למדו מהם שלשים הלכות שלא ידעו מקודם לכן, וסודות אחרים...

...אמר להם ר' אילאי, צדיקי אמת הכנסו ותראו, כי רשות נמסר לכם ללכת עד מקום ההוא שהפרכת פרוסה, אשרי חלקכם, קמו ונכנסו במקום אחד, והיו שם בעלי אנדה, ופניהם מאירים כאור השמש. אמרו, מי הם, אמר להם הם בעלי אנדה, ורואים בכל יום ^{אור התורה} ~~אור התורה~~ כראוי, עמדו ושמעו כמה דברים חדשים בתורה, ולא ניתנה להם רשות לכנס אליהם. אמר להם ר' אילאי הכנסו למקום אחר ותראו, באו לתוך גן אחר...

...קול התעורר ואמר לכו התאספו, הנה אהליאב עומד על מעמדו, וכל אלו הכסאות לפניו, כרגע פרחו כולם ולא ראו כלום, נשארו לבדם תחת אילנות הגן, ראו פתח אחד נכנסו שם, ראו היכל אחד נכנסו וישבו שם, שני נערים היו שם, נשאו עיניהם וראו משכן אחד מרוקם בכל מיני ציורים וצבעים שבעולם, ועליו פרוש פריסת אור נוצץ שהעינים לא שלמו להסתכל, משם ולהלאה לא ראו כלום...

...בתוך כך בא ר' אילאי והיה מאיר כשמש, אמרו לו תורה חדשה שמעת, אמר להם ודאי ויש לי רשות לומר לכם הדברים, נתחברו יחד על פי המערה וישבו, אמר להם אשרי לכם שהראה לכם אדוניכם מעין עולם הבא ואין לכם פחד ואימה, אמרו לו ודאי כבר נשכח מאתנו דרך בני אדם, ופליאה היא על כל מה שראינו בהר הזה...

- ג -

נעתיק בזה בסיד עוד קטעים מהזוהר הקדוש פ' שלח דף קס"ז ע"ב במעשה ששתי נשמות באו לרבי שמעון בר יוחאי וגילו לו סודות וסדרי גן עדן.

...בעוד שהיו יושבים נחשך הלילה, אמר לו לר' שמעון אהה חסיד קדוש אור העולם קח ספר מתיק הזה, וקח גר וכתוב דברים אלו כי הגיע הזמן שלנו שיפקוד כל אחד את קברו עד תצות לילה שהקדוש ברוך הוא נכנס בתוך הגן להשתעשע עם הצדקים, ואז כל אחד ואחד פורת לשם, ולמחר נהיה אצלך, הואיל וניתנה לנו רשות להשלים המתנה ששלחו לך, פרחו, בכה רבי שמעון ונעה...

...בתוך כך ראה - רבי שמעון - כמה צורות של החברים מסביב לו, אמרו לו אל תירא בנו של יוחאי, אל תירא מאור הקדוש, כתוב ושמת בשמחת רבונך, כתב כל אלו הדברים ששמע באותו לילה, ושנה אותם והנה אותם, ולא שכח דבר, ונר ההוא האיר לו כל אותו הלילה עד שבא הבוקר, כשבא הבוקר נשא עיניו וראה אור אחד שהיה מאיר ברקיע, השפיל עיניו למטה, חזר כבתחילה וראה אור בכל הרקיע שהאיר, ועליו באותו האור צורת הבית - בית המקדש - בכמה ציורים, שמח רבי שמעון, וכרגע נגזר אור ההוא.

בתוך כך הנה באו שתי השליחים, מצאו אותו ראשו בין ברכיו אמרו לו שלום עליך אדוני - שלום למי שעליונים ותחתונים רוצים להקדים לו שלום - קום, קם רבי שמעון ושמת בהם, אמרו לו ולא ראית נחת הרוח שעשה לך אדונך, ראית אור בית המקדש ברקיע, אמר להם ראיתי, אמרו לו בו בשעה הוציא הקב"ה התהום של בית המקדש והעבירו בים הגדול, ומאור שלו היה מאיר ברקיע. אמרו לו רב מתיבתא דורש שלומך, והרי ידע שאנו שליחים אליך, וכמה דברים חדשים מעתיק נתחדש בתורה בלילה הזה, אמר להם בבקשה מכם אמרו דבר אחד מהם, אמרו לו לא ניתנה לנו רשות בזה שבאנו אליך אלא דבר חדש אחד יש לנו אליך עתה...

חזרות התורה

(מתוך) דברי הנשמות שגילו לרבי שמעון סודות בית המקדש העליון... אבל התחל וחגור נשקך וקשור קשרך, כי עת הוא לגלות כמו שהתחלת הדבר, כי על פני רוחב הבית יש אולם העזרה בפנים... שלוש מאות וששים וחמשה עמודי אור לוהט יש בכל צד מאלו הד' צדדים, כל אלו עמודים נקראים עמודים חיים, משום שהאור שלהם אינו עומד שקט במקום אחד, שכל אלו עולים ואלו יורדים נותנים מקום זה לזה, אלו שעולים מכים זה בזה, ומנגנין נגון, אלו העולים שמנגנים נגון, איזה נגון הם מנגנים, הוא שיר יתום (שלא נזכר מי אמרו) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה וגו', שיר חדש וכי יש שיר ישן, אלא הוא שיר שעד עתה עוד המלאכים לא שבתו אותו משום שהוא חדש...

...אלא בא בימים שבא באלו ימים העליונים שמחדשים נעוריהם כנשר, ועל כן נגון זה הוא ניגון של חדש ההוא... אינן דנחתי אוף הכי מנגני - אלו העמודים היורדים מלמעלה למטה - הכל מלאכים מגן עדן - גם הם מנגנים, ואומרים שירה אחרת יתומה, ומה היא מזמור לתודה שהיא יתומה גם כן, האור שלהם - של העמודים - המלאכים - נראה אור אחד, וכשמתגלגלים נראים בכל עמוד ועמוד חמשה אפנים של אור, עמודים אלו חלולים המה כולם מבפנים, וכשעולים ויורדים יוצאות מהם להבות אש כעין כפתור ופרת, למעלה מכל עמוד ועמוד יש שלשה תפוחים שמזדווגים בהם ג'

צבעים אדום ירוק לבן, ובכל צבע וצבע לזהמות אותיות בולמות מלהבות אש ירוקות, ואינם שקטים לעולם, ואין מי שיעמוד עליהם. ארבע גלגלים מעשה רוקם מתפשטים ומסבבים בכל עמוד ועמוד, באלו הגלגלים יש נפלאות גדולות, כשמסתובבים מציאים מהם זני זהב, ואלו אבני יקר, נשמע קול מתוך הסתובבות גלגלים שאומרים זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם אתי נאם ה'.

שני אריות הם בכל גלגל וגלגל, אריה אחד מצד אחד, ואריה אחד מצד אחד, וכולם מאש ירוקה, ובגלגול שהגלגלים מסתובבים מתחבקים אלו באלו, והולכים כולם, בגלגולם מתדבקים זה בזה, כשהעמודים עולים נוהמים האריות אלו באלו, ותפוחים פורחים באויר ועולים למעלה מכים אלו באלו באויר ושבים למקומם, ומשם נופלים והאריות פושטים ידיהם לקבל אותם, ועולים הם - התפוחים - מעצמם, אהה חסיד קדוש, מי ראה התכמה של האומנות שצייר הקב"ה בעמודים האלו.

בחצות היום יוצאים שני נשרים בכל גלגל וגלגל, והם שורים על ראשיהם של האריות האלו, ואז משתככי - נעצרים - העמודים והגלגלים ועומדים בקיומם, ותפוחים נופלים על פיהם של הנשרים והם מקבלים אותם ומיד פורחים מפה לפה, לאחר שעה ומחצה הנשרים מרימים קולם ומנגנים נגון נחמד ומסתתרים...

התורה והנבואה

ע"ב דברי הזוהר הקדוש - מתיקא כדובשא - אשרי עין ראתה כל אלה, אשרי המבין את כל אלה הרמזים הנפלאים, אמנם כאשר נמשלו במשלים אלו הרי אלו האותיות הם הם הציורים הנפלאים העליונים, ובעת רצון כאשר מתייחדת המחשבה לבוראה, אחרי כבוס רב במסירות נפש ופחד ויראה כנוכר בפרקים הקודמים, אז יעלה ויבוא ויגיע למחשבות עליונות, וחיש מהר בזריזות צופיה הנשמה הליכות ביתה - הלא הוא הבית העליון מקור מחצב הנשמה הקדושה - ומתפעלת ומתרוממת ומתגדלת נמשכת ורצה כמו איל להשתחות אל מול הדר זיו נועם עליון.

- ד -

ונעתיק מספר מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים בענין התבוננות, וזה לשונו הקדוש: ראשית הידיעה, כי תכלית האדם בידעת ההשתלשלות מעילה ועלול כו' הוא רק לתועלת אהבת ה' שתקבע בקרב איש ולב עמוק, ע"י ידיעת גדולתו ית' בהשתלשלות העולמות ברבוי מדרגות בכמה צמצומים כו', שאין ידיעה באור א"ס ב"ה מריש כל דרגין כו', וידיעת גדולתו והתפשטות אור א"ס ב"ה לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה היא הגורמת לעורר את האהבה בנפש האדם עד שתחפץ לאהבה את ה' ולדבקה בו, ולזאת חובה על כל אדם להעמיק שכלו ותבונתו בזה.

הגם שעדיין לא יצא ידי חובתו להבחין מהות עצמות האורות העליונות המשתלשלות בכל מדרגה ומדרגה, ורוחניות, ודקותן להפשיטן מגשמיות, שאין חשש כ"כ גם אם לא יוכל להפשיטן, שהרי אינן אלקות, ואינו עובדן ח"ו, רק שכוונתם בהשגתם ליוצר הכל, והוא א"ס ב"ה דלית מחשבה תפיסה ביה, ואם היה שייך איזה תפיסא ביה ממש כביכולן] ה' צ"ל השגה זו על בוריה שלא יגשם ח"ו, אבל מאחר דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ואינו משיג רק פעולותיו, וכוונתו רק שכדי שיתפעל הלב לאהבת ה' מה דלית מחשבה תפיסה ביה כלל, אם כן השגה זו בפעולותיו להפשיטן מגשמיות אינה חובה כל כך, מאחר שאף על פי כן יש לו התפעלות.

וכמו ענין מרכבת יחזקאל פני אר"י פני שור כו', וארבע כנפים לאחד כו', כאשר יהיה האופן כו', ונביהם, שהכל על דרך משל וחידה בלשון גשמי, וכן בלשון רז"ל קרסוליה וחיות כו', שוקי החיות, קרני החיות כו', והדבר ידוע שאין זה אלא דרך משל וחידה, שאין חיות הקודש שבמרכבה מלובשים בגוף גשמי כלל, ואף על פי כן דברו חכמים בלשון זה כדי לשבר את האוזן גשמי לפי מה שהיא יכול לשמוע, ובכדי שיתפעל לב איש בקרבו לאהבת ה' מצד רבויין וגדלן, שכל מה שלמעלה מעלה הוא כנגד כולם, נגד מה דלמטה מטה כו', הגם שאינו מבין מהותם ואיכותן של חיות הקודש ומהות ענין קרסוליהן ושוקיהן ברוחניותן ודקותן, לא חששו חכמים, מאחר שעם כל זה יתפעל לב האדם, וכן הוא הענין בדברים הנאמרים בזה, וע"כ מכמה מיני רבוי ההשתלשלות בכמה מיני רבוי צמצומים - שאף מי שאינו יודע הדברים על אמיתתן ועל בוריינן במהותן ועצמותן, מכל מקום איש איש הנלבב ילבב ויִלְהִיב לבבו ונפשו לה, כאשר יעמיק שכלו ותבונתו איך הם רבוי המדרגות דרגין על דרגין, ודא מוחא לבא כו' כל מה שלמטה מטה הוא כאין ואפס לגבי מה שלמעלה מעלה.

ולזאת מוטל על האדם חובה להעמיק בהן ולייגע שכלו כפי יכלתו, כל אחד ואחד לפום שיעורא דליה, לפי שכלו יהולל איש, שכפי עומק דעתו בגדולתו יתברך כך תגדל אהבתו אליו ית', ובפרט שמחמת שהאדם בטבעו מנעוריו מורגל בהשגות גשמיות, בראותו לפניו תמיד מעשה שמים וארץ גשמיים, ואי לזאת תכבד עליו העבודה לאהבה את ה' שהוא למעלה מגדר השגה, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל כו', אשר על כן צריך האדם להרגיל שכלו ותבונתו להשכיל במושכלות העליונות המופשטות מהגשמיות, והרגל זה עושה סבע שני וכדאיתא (באד"ק) [באבות דרבי נתן] שאפילו טפה א' בכל יום עושה נקב אפילו באבן כו', ועל ידי האמונה לבדה לא יתפעל בנפשו מקרב איש ולב עמוק כל כך, כי האמונה היא בחינת מלכות דאצילות, נקרא בספרים בשם עטרה, כלומר שהוא על דרך משל בחינת עטרה הסובבת ומקפת על גבי הראש ומוחין מלמעלה בבחי' מקיף, אבל אינה נכנסת בפנימ' הלב להיות הלב

מתפעל בו, כי אם על ידיעה, וכמו שכתוב דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם בו, וד"ל. עכלה"ק.

- ה -

וכבר איתא בצוואת הריב"ש איך יחשוב האדם על הרקיעים העליונים, ואיך יקשר מחשבתו למעלה למעלה ברקיע השמים, והרי לך את הדברים אשר העתקנו בספר שבעה עינים חלק א' פ' י"ד:

כתיב שלח אורך ואמתך המה ינחוני, ויכוין בכל עת שהשכינה שהוא מלא כל הארץ כבודו מוליכה את מחשבתו מתתא לעילא בכח גדול, ויבקעו הרקיעים במחשבתו כאילו הם פתוחות לפניו ויכנס בעולם היצירה, ואחר כך לבריאה ואחר כך באצילות, ויהיה יורד במחשבתו למטה, ואחר כך יעלה למעלה ויהיה עולה ויורד במחשבתו כמה פעמים, כי הירידה הוא לצורך עלייה, כי מכת הירידה שירד אחר כך, כשיעלה יעלה במקום גבוה מאוד, והמשל כמו אדם שרוצה לזרוק אבן, ומה שמוריד ידו למטה עם האבן יעלה האבן בזריקתו למקום גבוה מאד.

וכשיעלה במחשבתו בעולם העשייה או ביצירה יכוין שמדבר שם באותו העולם, ודיבורו יוצא מפיו באותו העולם, ויכוין שיש בזה העולם השם הוי"ה לנגדו ב"י ספירות שהם אין סוף לגדלותיהם, וכל מה שילך למעלה יכוין שהוא עולה ומתקרב אל השם יתברך במקום גבוה, כמו דאיתא בזוהר אינו דומה רגליו דמלכא לרישא דמלכא.

וגם כל היום אפילו שלא בשעת תפלה יעלה עצמו במחשבתו למעלה תמיד, וצריך כח גדול לזה שיוכל לדבק במחשבתו למעלה, ויחזק עצמו בכל כחו, ומתחלה אף על פי שיוכל לעלות למקום גבוה מאוד לא יעלה יותר רק לעולם העשייה לתקן שם, ואחר כך לעולם היצירה ואחר כך לבריאה, ואחר כך לאצילות וזה יהיה בדרך לכלל גדול. בעשים עה"ת פ' שמיני אות ו' בשם ספר הנהגות ישרות וכש"ס ח"ב.

מתחלה ידבק עצמו בבורא יתברך שמו למטה כראוי ואחר כך יכול לעלות למעלה וצריך לירד למטה כמה פעמים ביום לנח עצמו ממחשבתו מעט, ויש כמה פעמים שאינו יכול לעבוד רק בקטנות ואינו יכול לעלות לעולם העליון. צוואת הריב"ש.

כשמדבק עצמו ילך מתחלה בעולם העשייה, ואחר כך יפרח במחשבתו למעלה גבוה יותר, ואחר כך עוד גבוה יותר בעולם המלאכים והאופנים, ואחר כך בעולם הבריאה עד שירגיש במחשבתו שפרח במחשבותיו

גבוה מאוד לעולם האצילות, וזה נקרא בזוהר מחשבה שאין בה מעשה, ויזהר שלא יפול ממחשבתו הגבוה מאוד בעולמות העליונים לירד למטה, רק יחזיק את עצמו בכל כחו שישאר למעלה במחשבותיו, וכמו שכתוב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין במתג ורסן וכו', שיעשה כמו גדר שלא ירד, ואז כשהוא דבוק כל כך כשנופל במחשבתו שיעלה במחשבה למעלה בעולמות העליונים לדבק בו יתברך כמו אדם שמסייל מחדר לחדר כן יסייל במחשבתו בעולמות עליונים, וצריך שלא יהיה שום אדם באותו בית כשרוצה לדבק שאפילו צפופי עופות יכולים לבטלו, וכן במחשבה של אחר יכולים לבטלו. לקוסים יקרים.

והרי לך את לשון ספר "נר מצוה" אשר העתיק את דברי הבעש"ט ז"ל: מתחלה ידבק עצמו בבורא יתברך למטה כראוי ואחר כך יכול לעלות למעלה, וצריך לירד למטה כמה פעמים ביום לנוח עצמו ממחשבתו מעט. ויש כמה פעמים שאינו יכול לעבוד רק בקטנות ואינו יכול לעלות לעולם העליון. **כשהוא מפשיט עצמו מגשמיות ומלביש עצמו בתוך דבורים, אז הוא דבוק בבורא יתברך שהוא מלוכלך בתוך הדבורים, ויראה שלא יפול ממחשבתו ויחזיק עצמו להעלות למעלה, ויכוין שהשכינה שמלא כל הארץ כבודו מלביש מחשבתו מתתא לעילא כו'. מכת מה שמדבר בדחילו ורחימו למטה ומדבק עצמו בבורא יתברך יזכה לעלות למעלה מכל הרקיעים והכסאות והאופנים והשרפים.**

ופעמים הוא יכול להבחין שיש עוד כמה רקיעים עגולים והוא עומד בנקודת הארץ הקטנה, וכל העולם כאין נגד הבורא יתברך שהוא אין סוף, והוא עשה צמצום ופנה בעצמו מקום לברוא העולמות, ואף על פי שהוא מבין כך בשכלו מכל מקום אינו יכול לעלות לעולמות העליונים, זהו מרחוק ה' נראה לי שרואה את הש"י מרחוק, אבל כשהוא עומד בגדולתו הוא מתחזק עצמו בכח גדול ועולה במחשבתו ובוקע כל הרקיעים בפעם אחת ועולה למעלה מהמלאכים והאופנים והשרפים והכסאות וזה עבודה שלימה. ע"כ לשונו הקדוש.

אוצרות התורה
אוצרות חסידות

עוד נעתיק מספר הקדוש תולדות אהרן (פ' ויצא) בפסוק וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, לבאר הענין זה, נבוא דרך ביאור הפסוק והחיות רצוא ושוב, והענין הוא שצריך אדם לעבוד להבורא כמדריגת המלאכים שעובדים להשם יתברך ביראה גדולה, כך צריך כל אדם שלא יעמוד במדריגה אחת תמיד רק צריך להיות הולך בכל יום ממדריגה למדריגה, ובמדריגת הצדיקים יש לפעמים שהם נותנים מתחילה אורות לעולם המלאכים, ואחר כך מקבלים אורות עליונים מהמלאכים והחיות הקודש, וזהו והחיות עיקר חיות של הצדיק, הוא רצוא ושוב, שאינו עומד במדריגה אחת, רק הוא רצוא שהוא נותן שפע בעולמות עליונים על ידי עבודתו, וחוזר ומקבל שפע וקדושה עילאה מאופנים וחיות הקודש ושרפי מעלה זהו ושוב.

ובמדריגה זו צריך אדם לעבוד להבורא בזמן הזה שהוא עיקבא דמשיחא, בגדלות המוחין, שאם לא עכשיו אימתי, איך לא יכסה בושה פניו נגד משיח שיבא במהרה בימינו, הלא אז תכירו האמת שבעבודת הבורא צריך להיות חזק כעמודא תקיף בכולא, ולעבוד אותו כמלאכים ושרפים ואופנים וחיית הקודש, ברעש ופחד גדול כמותם, שבשעה שאומרים שירה יוצא נהר דנור מזיעתן, ואיך לא יבוא היראה לאדם כשאומר יוצר משרתים ואשר משרתיו ואומר בפיו ולבו בל עמו ונראה כמתנמנם, הלא ידעת אם לא שמעת אלקי עולם ה' מפניו יחילו עליונים ותחתונים ומפתחו תרעש הארץ, וכשאומרים יוצר משרתים ואשר משרתיו עומדין המתפללין אז בעולם הבריאה, כי יש ע"ב אותיות בפסוק ויסע מלאך מורה על חסד שהוא מידת החסד, ויש ע"ב אותיות בפסוק ויבא מורה על גבורה שהוא מידת הגבורה מידת יצחק, ויש ע"ב אותיות בפסוק ויש מורה על תפארת כחינת יעקב, ואלו שלשה פסוקים כשהם בשילוב בסידור ד' וד' אותיות יש נ"ד סדרים כל סדר ד' אותיות, וכשהם מסודרים בשילוב ג' אותיות בכל סדר יש ע"ב סדרים, ובסוף אלו שלשה סדרים של השמות יש אותיות מו"מ וזהו ר"ת של משרתים ואשר משרתיו, שם מו"מ ומורה על עולם הבריאה.

העולם האצילות
העולם המוחין
העולם הנגלה

וצריך האדם לידע שעומד שם וצריך לעבוד את הבורא ברעש גדול וביראה גדולה כשרפים ואופנים וחיית הקודש, ואחר זה כשעומד בשמונה עשרה באים לעולם האצילות ושם כל השלשה סדרים של השמות הנ"ל הם ביחד, נמצא הוא שם ע"ב שיש בכל א' שלשה אותיות עולה רי"ו אותיות כמנין יראה, אז צריך לעמוד באימה וביראה ובלי שום רעש וקול רק בדממה דקה, ואסור להגביה קולו בתפלתו של שמונה עשרה ולא לעשות שום תנועה, ומכ"ש שלא לעשות ח"ו קול גנינה בתפילת לחש. עכ"ה.

כבר הזכרנו כמה וכמה פעמים כי מחשבת האדם הם הם העולמות העליונים וכדאיאתא בספה"ק פרי הארץ (פ' אחרי) "ומכללו אתה שומע שבכל מקום שאדם מחשב ומהרהר ונותן נפשו עינו ולבו עליו שם הוא ועל שמו נקרא" וידוע דבר זה בשם הבעל שם טוב הקדוש, ובכן כל המחשבות הקדושות האלו הם הם העולמות והאדם החושב בהם מטייל ממש בעולמות.

ונזכיר עוד להעתיק מספר הקדוש תולדות אהרן הנ"ל (פ' נח) דברים מלהיבים מאד מאד איך לצייר עולמות עליונים, וזה לשונו הקדוש: וכשאדם מתחיל לעבוד את הבורא ביראה אזי מתחילים כל העולמות לעבוד את הבורא ביראה, לפי שאדם מעורר את החותם שבהם, ולכך כשאדם מתחיל ברוך שאמר עד יוצר המאורות הוא אומר ביחד עם השרפים והאופנים והחיות, ועומד שם ממש באלו עולמות ואומר שירה ביחד עם השרפים והאופנים, ואיך הוא אדם שומה כ"כ שעומד באלו עולמות ומחשב ח"ו

מחשבה זרה, ואיך אפשר זאת, מסתמא אין לו יראה ואומר הדבורים רק על הרגל לשוננו, ובודאי אינו עומד שם באלו עולמות שאמרו חכמים על תפלה כרום זולת לבני אדם, דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, נמצא בתפילה אדם הולך בכל ההיכלות והכסאות והעולמות, והאיך אפשר להתפלל בלא יראה, רק שלזה צריך האמנה גדולה שיראה אינה באה רק מחמת גודל האמנה ושפלות וענוה, וצריך שיהא שפל ועניו ביותר, ואז יוכל לבוא לאמונה, ומחמת אמונה יבא ליראה, שיראה הוא אותיות ראייה, ורואה באמת עולמות עליונים וכשארם עובר את הבורא ביראה ובדביקות אזי הבורא משפיע חסדים ורחמים לכל העולמות ולעולם התחתון. עכלה"ק.

ועתה אתה ברוך ה' לא רחוק הדבר ממך כי קרוב אליך מאד בפיוך ובלבך לעשותו והכל אצלך בלבך ותוך תוכך, רק אתה פתח נא את מחשבות לבך ויאירו עיניך באור צח ומצוחצח. ובכן נעבור בעזרת השי"ת להתבונן ביתר פנימיות ביתר הפשטה, ואחר זה נשוב בס"ד להתבונן איך לתאר לעצמו את כל אלו הדברים הנפלאים.

פרק ז

החכמה תחיה

תחזרות התורה
תחזרות השו"ת

סדר המשכת אור עליון שהוא אור השכל לעולם

נפש האדם מתגלה במחשבתו וחכמתו / ענין קדמות השכל / המחשבה הזכרון והדמיון המה למעלה מן הזמן / ענין התגלות שורש המחשבה / עומק ענין התקשרות לצדיקים / השגחת הבורא יתברך היא ע"ד הדביקות ודביקות אהבת חברים משפיע את ההשגחה / התקשרות הנפש וסוד העיבור

— א —

החכמה תחיה בעליה - כולם בחכמה עשית - הנה נתבאר בספרי חסידות כי חיות כל דבר היא החכמה העליונה והיא השגחת הבורא המתפשטת בכל הבריאה כשמן הטוב היורד מלמעלה ומתפשט מאין סוף לאין תכלית ונמשך אל שכל האדם ומאיר בו אור גדול. כמו כן רואים בחוש כאן בעולם כי החכמה היא חיות כל דבר.

ונסביר קצת את הענין בס"ד הנה כל גוף האיש נמשך אחר נפשו ומחשבתו, כי המוח משלח הארתו דהיינו חיותו אל כל האברים וכל אבר ואבר

בפרט, ועל ידי הארה זו הוא חי ומתנועע, חיותו זו היא גם שמירתו על חייו וכשרואה איזה דבר של היזק לנפשו מיד נשמר ממנו, ואף בסכנת אבר אחד שומרת נפשו וחיותו על האבר ומיד משלח הודעה אל האבר שהוא אשר בסכנה למען ישמר ממנו, והכל כהרף עין באין מרגיש. למשל מפחד הוא מאיזה יתוש שלא יעקצנו, ובאין מרגיש כבר הזיז את ידו לצד השני שאין היתוש שם, ואינו חושב אף רגע כמה גדולה היא הפעולה שעשה כהרף עין זה שנשמר מן ההיזק, והכל מכת הנפש שהיא החיות המתגלה במחשבת האדם. הרי כי חיות כל דבר היא החכמה והיא כח הנפש, אשר כפי ריבוי החיות והנפש כן מתרבה החכמה.

בן מדריכה הנפש על ידי הארת השכל בכללות את כל הדברים המובים אשר על ידם תיכון תכלית חיי האדם עלי אדמות – ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל לבד הנשמה המהורה שהיא עתידה ליתן דין וחשבון – כי החיות הנוספת באדם מן הבהמה היא הנשמה שמתגלה בחכמת האדם. אור הנשמה היא אור שכלי גדול המתגלה באדם ומדריכו ומנהגו בשכל המשכילו ללמוד דברים רבים, להבין ולהשכיל. וככל שתוסיף הארת הנשמה כן תתגלה החכמה והשכל יותר ויותר, וכמות האדם מן הבהמה כן מותר החכם מן הכסיל, כי אמנם שניהם חיים אמנם זה חי חיים בהמייים, וזה חי חיים קדושים מלאים חכמה והשכל.

ועתה נעלה מן החיות הגשמית אל החיות והחכמה הרוחנית: נתבונן ונאמר כי כל האיש גם מחשבתו היא גשם נמור, דדיינו אף שכלו המשוטט בדברי העולם הלא הוא גשמי, כל זמן שיש לשכל אחיזה במחשבה המציירת ציורי זה העולם הלא היא גשמית, נמצא כי זה השכל המשוטט בגשמים וחושב מחשבות גשמיות אפילו מחשבות מועילות דהיינו איך לחיות ולהשמר מן הנזק הכל גשמיות ממש, על כן נקרא לזה השכל "שכל גשמי".

עתה נאמר כי יש שכל וחכמה הנובעת מלמעלה אשר מנהיגה את זה השכל אשר קראנו לו "שכל גשמי", וכערך המחשבה – דהיינו שכל האדם – אל הגוף כן ערך השכל העליון – שורש השכל – אל מחשבת האדם והיינו שכל קדום מקור השכל המתגלה ומחכים את האדם ומשמרו מן הנזק. גם במחשבת האדם מתגלה סדר השתלשלות המחשבה כמבואר בספרי ראשוני החסידות, כי למשל כשלומד וקשה לו קושיא ומתבונן ופתאם באה לו הארה – סברה או חילוק – אשר מתרץ את הקושיא הגם כי עדיין לא סדר את מחשבתו וראה כי אכן מתורץ הקושיא שהקשה והסברה עדיין סתומה, וזה נקרא שורש השכל – קדמות השכל – ומשם נובע השכל ומתפשט ונצטייר בבהירות ובפרטיות – שהיא עצם הסברה והחילוק המובנים ומוסברים. ואין אנו מבקשים לבאר עתה את שמות הקבלה של כל ענין זה הנקרא חכמה בינה

דעת, אלא להסביר את הענין - דהיינו את סדר השתלשלות השכל - בכללות בסיד.

עוד נוסף להתבונן בסדר המחשבה לראות איך המחשבה והשכל למעלה מן הזמן והמקום הגשמי הם: ונשכיל ונראה כי שכל האדם ומחשבתו - ולא רק מחשבתו אלא אף חוש הדמיון שהוא חלק הכי קמץ מהמחשבה - אף הוא למעלה מן המקום והזמן הגשמיים ממש, והא ראייה שהאדם יכול לחשוב על כל העולם בסקירה אחת, וברגע אחד להיות כאן וברגע באספמאי, ולסקור ברגע אחד את כל ידיעותיו, ולהוציא מחוש הזכרון ענין אשר ראה לפני זמן רב, ולציירו שוב כמבואר בספרי הקדמונים, הרי לך כי המחשבה והזכרון והדמיון למעלה מן הזמן הגשמי הנראה הם.

עתה נבקש את השכל העליון המנהיג את השכל השוכן בתוך מחשבת האדם, ונאמר כי אם הגענו להבנה כי שכל האדם למעלה מן הזמן והמקום המגושם - אמנם עדיין הוא בזמן ומקום אחר יותר עליון - דהיינו מקום מרוכז הכולל - מועט המחזיק את המרובה - וזמן קצר גם הוא מועט המחזיק את המרובה, שברגע אחד סוקר עינים רבים הלוקחים בזמן הגשמי זמן רב, שאם ירצה לדברם - דהיינו להוציאם לפועל - יקח לו זמן רב, אך אמנם לציירם במחשבה יקח פחות מרגע, וכן יכול לצייר במחשבתו בנין שלם אשר לבנותו צריך שנים רבות, ויכול לשוטט במחשבתו בבנין הזה אשר בנה בדמיונו ברגע קמץ, ולראות אף את כל אשר בקרבה על פי דמיונו, ונראה לדבר הוא חלוט הלילה, אשר ברגע אחד רואה סיפור שלם וחושב כי זמן רב עבר ובאמת הוא כהרף עין) הרי כי שכל האדם ומחשבתו ואף דמיונו למעלה ממקום וזמן הגשמי הם, אך הם בזמן ומקום מצומצמים - ואף הזמן ומקום אלו המצומצמים גשמיים הם אלא שהם יותר נעלים.

עתה נראה כי השכל העליון אשר הוא מת המחשבה נקרא לו שכל שבשכל או מחשבה שבמחשבה, עם שהוא עדיין ב"זמן לא זמן" דהיינו זמן ומקום מצומצמים ומוקטנים מאד מאד - מקיפים בעצמתם את כל העולם כולו - וכל ידיעותיו הגשמיים אפס הם מול שורש השכל שבו עצמו, ולו יצויר שיתגלה לו שורש שכלו אין שום כשרון בעולם שיתעלה עליו, כי גדל שכלו מכל העולם כלו.

עתה נעלה עוד ועוד, משורש לשורש - כי כמו שביארנו את שורש השכל כן לשורש יש גם שורש מעלה מעלה - אשר כל שורש גדול הוא מכל אשר תחתיו, ויתבונן כי כל אלו השורשים של נפשו הכל עדיין נמצא בתוך נפשו ומחשבתו ושכלו, אשר מתעלים מעילוי לעילוי עד שורש הנפש, ומשם לשורש הרוח, ומשם לשורש הנשמה חיה ויחידה, עד לשורש השרשים עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות.

עתה אם נאמר כי יש דרך להמשיך את שורש השכל פה למטה, ולהפשים את נפשו דהיינו את מחשבתו מגוף הנעשה ממקום וזמן, ונשאיירו למקום וזמן מרוכזים כנ"ל, אזי נבין ונשכיל כי ברגע קמון יתגלה לנו חכמה אשר שנים רבות של יגיעה לא ישיגום, (וכמאמר חז"ל עה"פ (שמואל א יט יח) ודוד ברח וימלט ויבא אל שמואל הרמתי (ילקוט ח"ב קכ"ט) ר' הונא בשם רבי יוסי באותו הלילה שברח דוד מלפני שאול למד משמואל הנביא מה שאין תלמיד ותיק למד למאה שנה), וכן ישלום עלינו חיות רב - כי החכמה תחיה והיא שורש החיונית - אשר גם הניבור בארץ אין לו כל כך חיות, גם כשרון עצום ישרה עלינו ברגעים אלו אשר בהם נתעלה לשורש נפשינו, וכמובן מאליו האהבה והיראה אשר בנו תעלינו מעילוי לעילוי מה שאין הפה יכול לדבר.

ונעתיק לך כמה מילין מדברי הרב בעל התניא בספר מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים (התלהבות) המלמדנו איך מחשבות כיוצא באלו הנ"ל, הם הם המביאים לתשוקה עצומה לדביקות בבורא יתברך. וזה לשונו הקדוש: רק תשוקת לבו תתלהב להיות נפשו יוצאת מגופו להדבק באור החיים האמיתיים, ויבא לו זה מהתבוננותו היות עולם הזה הגשמי כלא ואין ממש נגד החיות שמחיה אותו, ומה שנראה לעינינו זה העולם ליש, הוא מפני הסתרת החיות ממנו כדי שיוכל זה העולם להיות בבחינת יש, וכן על דרך זה ככל עולם ועולם, דהיינו שלהמחיה זה העולם בא גם כן חיות מעולם שלמעלה ממנו להתחיות, רק ההפרש הוא שלהמחיה בא החיות של ר' אלפים שנה ברגע אחד, וזה החיות מחיה את העולם הזה שהוא בבחינת זמן משך ר' אלפים, נמצא תמיד עושה יש מאין כנ"ל, שבחינת הגשמי בטל לגמרי אל בחינת הרוחניות, ולפי ערך זה הוא למעלה עד א"ס ב"ה, לזאת יצמא נפש האדם להדבק נפשו באור פני מלך ה' החיים האמיתיים המחיה את הכל, ולמאוס בבחינת אחורים וכו', לכן יצמא נפש האדם להדבק נפשו בפני ה', ותשאר שם וימאס בהולכו בעולם הזה בבחי' כו', וזה כל בקשתינו ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כו', יאר ה' פניו כו', וזה כל עיקר הגלות כו'. המתבונן בכל זה ותתלהב נפשו למעלה מפני נקרא עובד אלקים אבל לא עובד הוי' עדיין, וד"ל. עכלה"ק.

- ב -

אוצרות התורה
אוצרות השלמות

ובכן עתה שמע נא ודע לך כי אור החסידות לימדה את הדרכים איך להמשיך את אור השכל בעולם, ע"י דרכי פתיחת המחשבה והתבוננות להוציא את המחשבה מהכח אל הפועל ע"י דרכים רבים, וכל כמה שיוסיף להתבונן ולחשוב בדמיונו ולצייר לפניו ציורים רוחניים כן תוסיף ההארה, והשכל ישפיע יותר ויותר מחשבה וחיות ושמחה, והכל על ידי הדרכים הנפלאים שהם שמחה והתחזקות תמידית, ועבודת המחשבה, והתעוררות, ואהבת חברים, והתקשרות לצדיקים, (עיי' בהערה) ובפרט על ידי מחשבה באותיות התורה כפי שנבאר בס"ד בפרק דלהלן, ועל ידי כל הדברים האלה ידבק האדם בחזקה בבורא יתברך על פי חכמת החסידות שהיא חכמת הנבואה אשר בה השתמשו התנאים והאמוראים והגאונים והראשונים כמבואר בספרים הקדושים זעיר שם וזעיר שם, וכבר העתקנו קצת מהדברים בספר "שבעה עינים" חלק א.